

Julene Azpeitia lehiaketa

2024. urtea

Argitaratzailea:

Laguntzailea:

JULENE AZPEITIA (1888-1980) Zumaian jaio eta Bilbon zendu zen 92 urte zituela. Maistra titulua lortu ondoren, Aizarnazabalen hasi zen eskolak ematen eta, hemendik, Bizkaiko ikastoletara pasatu zen. Irakaskuntza izan zuen lanbiderik gogokoena, “milla bider jaioko banintzake ere, maistra izango nintzake” aipatu zuen behin baino gehiagotan, izan ere, beren bizitzako ardatz nagusiak *umeak* eta *euskara* izan ziren. 1916. urtean Enrike Eskauriatzarekin ezkondu zen. Senarrarekin batera Mexikora joan zen eta, han, 1918. urtean, euskaraz idazteari ekin zion.

Itsasoz haraindi lau urte eman ondoren, Euskal Herrira itzuli zen bertako ikastoletan lanean jarduteko. Abadiñoko Traña eta Mendiolako auzo eskoletan jardun zuen 1922tik 1936a arte. Gerra ostean hainbat zigor jasan behar izan zituen: “amaika urte ikastola gabe, sei urte Burgosko herri txiki batean...Orain Durangon bizi naiz nire senarrarekin”. Hau 1961. urtean idatzi zuen Julenek. Sasoi hartan Durangoko Juan de Itziarren bizi zen, irakaskuntza utzirik eta idazteari lotuta.

Esanguratsua da 1962an Euskaltzaindiko Sariketara aurkeztu zuen ipuinaren izenburua: *Euzkera jasotzea erabaki dogu*. Izan ere, Julenek, ipuin, eskola eta irratsaioen bidez euskara hedatzea zuen helburu. Arrate Irratiak emititzen zuen *Oiztik Anbotora* irratsaioan hartu zuen parte, besteak beste, Juan Gallastegi apaizarekin eta Eskarne Aromarekin. Irratian, maistra-lanetan edota idazterako orduan, beti, kezka nagusi bat zebilkion buruan: “nola jardun euskara iraunarazteko eta berau umeengan biziberritzeko?”

1975. urtean, Gabriel Arestik proposatuta, Euskaltzaindiak euskaltzain ohorezko izendatu zuen Julene Azpeitia. Bera izan zen lehen emakume euskaltzain ohorezkoa, eta gero, Tene Mujika debarra eta Madeleine Jauregiberri zuberotarra gehitu zitzaizkion.

Julene Azpeitiak argitaratu zituen liburuak: *Osasuna, Merketza ta Yanaritzaz* (1920); *Irakurri, Matte* (1932); *Amandriaren Altzoan* (1961) eta *Zuentzat* (1974).

<i>Izenburua:</i>	Julene Azpeitia Lehiaketa. 2024. urtea
<i>Azala eta barruko marrazkiak:</i>	Imanol Larrinaga
<i>Argazkiak:</i>	Zaloe Fuertes
<i>Argitaratzailea:</i>	Durango Udala
<i>Maketazio eta fotomekanika:</i>	Gertu. Oñati
<i>Inprimategia:</i>	Gertu. Oñati
<i>Lege Gordailua:</i>	SS-1424-2014
	2024ko azaroa

Aurkibidea

HITZAURREA.....7

Paule Sanchez Arieta-Araunabeña

Durangoko udaleko euskara zinegotzia

IPUINAK

OKINDEGIEN MISTERIOA 12

Kira Loizate Etxearte

ITZALETIK GERTU 18

Uxue Astorkia Torres

DENA GEZURRA DA 30

Xane Iturriaga Lagoma

ARRAKASTA, KONFIANTZAREN TRUKE..... 40

Nahia Agudo Almaraz

IRAULTZA..... 54

Jone Berrizbeitia Munitxa

EMMA ZEN SEKULAKOA, EMMA ZEN ITZELA..... 64

Maitane Arizti Ugarteburu

OLERKIAK

BIZITZAK MILA KOLORE.....	72
<i>Irati Areitio Cearreta</i>	
KLIMA ALDAKETA.....	76
<i>Naiare Axkoeta Beitia</i>	
ISPILUAREN AURREKO ISLA, NOR DA?.....	82
<i>Lore Sanchez Onaindia</i>	
ZEUREA EZ DENA	88
<i>Ane Falagán Muñoz</i>	
BIZIRAULEEN UBERA GORIA	94
<i>Jon Joseba Aizpurua Antia</i>	

BERTSO PAPERAK

BENETAKO BERDINTASUNA	102
<i>Nikole Alvarez Alonso</i>	
NIRE AMETSETAKO BIDAIA.....	106
<i>Aizpea Perez de Arenaza Garces</i>	
ITXAROPENA.....	112
<i>Izaro Ardanza Herrero</i>	
17 URTE	118
<i>Kelmene Abaitua Isazelaia</i>	
<i>Jasone Martin Carballo</i>	
<i>Garazi Uriarte Alonso</i>	
LAGUNEKIN BAI, LAGUNEKIN...AI!.....	124
<i>Iñigo Legorburu Arregi</i>	
MAIT(ASUNA)Z	132
<i>Iruri Altzerreka Martinez</i>	
SEHASKATIK OHERA	140
<i>Urko Egaña Calderón</i>	

Hitzaurrea

Hurrengo orrialdeetan aurtengo Julene Azpeitia Literatur Sarietan irabazle suertatu direnen lanak dituzue irakurgai. Euskara hutsean sortutako kalitate haundiko ipuin, olerki, bertso edota koplak dira hemen jasotako guztiak, eta, Imanol Larrinagaren ilustrazioak bidelagun izanik, artelan dotore honekin gozatzeko gonbitea luzatu nahi dizuet.

Julene Azpeitia emakume aitzindari eta ausarta izan zen. Gure hizkuntza eta herriarentzat garai gatz eta ilunetan, euskara defendatu, mantendu, uztartu eta hedatzeko asmoz, gogor eta sutsu egin zuen lan, pasioz eta debozioz. Hortaz, lehiaketa honek ezin zuen izen hobeagorik izan, bere xede nagusia euskaraz idazteko zaletasuna sustatzea eta indartzea baita eta, hala suertatuz gero gainera, lan sarituak argitara ematea.

1983a geroztik milaka lan original aurkeztu dira Udalak antolatzen duen sariketa honetara eta hori, hein handi batean, Durangoko hezkuntza zentroek egindako ahalegin eta lanari esker da. Lerro hauen bitartez, nire esker on zintzoena helarazi nahi diot hezkuntza komunitateari.

Hamarkadetan ahalegin itzela egin duzue zuon ikasleak euskarazko sorkuntzara hurbildu eta gudan idazteko grina pizteko. Zuen lanari esker, belaunaldi desberdinetako haur eta gazteoi euskarazko sorkuntzan lehen pausuak ematea ahalbidetu diguzue izan narraziogintzan, izan poesiagintzan, zein bertso-paperean. Mila, mila esker!

Eskerrak eman ere, lehiaketan parte hartu duzuen gazte eta ez hain gazteei. Zuen lanari esker euskara hauspotzen jarraitzen duzue.

Guzti-guztiei, bihotz-bihotzez, ESKERRIK ASKO!

Paule Sanchez Arieta-Araunabeña
Durangoko udaleko euskara zinegotzia

Julene Azpeitia
lehia keta
2 0 2 4

Ipuinak

Kira Loizate Etxearte

Irabazlea 11-12 urte bitartekoen sailean
- Kurutziaga Ikastola -

Okindegien misterioa

Bazen behin 12 urteko neskatila bat Nahia deitzen zena. Nahia Donostiatik Durangora etorri zen bizitzera, eta ez zegoen oso pozik, lotsatia zen, baita oso argia ere.

Egun baten, ikastolara bidean, polizia kotxe batzuk ikusi zituen okindegi baten aurrean aparkatuta eta poliziak barruan zeudela. Okindegiko jaubea oso arduratuta zegoela zirudien. Nahiak buruari buelta askorik eman gabe aurrera jarraitu zuen. Ikastolara heldu zenean denek arraro begiratzen zuten, baina gelaren eskuinaldera begiratzerakoan bi neska zeuden, eta irribarre egin zioten Nahiari. Jolastorduan bi neska horiek Nahiarengana joan ziren. Beraiekin jolastu nahi zuen galdetu zioten. Nahia pozik jarri zen eta izena nola zuten galdetu zien. Amaia eta Maddi zuten izena eta denak batera jolasten hasi ziren.

Hurrengo goizean Nahia beste okindegi baten aurretik pasatu zen eta aurreko eguneko berdina ikusi zuen. Ikastolara heltzerakoan ikusitakoa Maddi eta Amaiari kontatu zien. Denak harrituta geratu ziren eta Maddiri ideia bat bururatu zitzaion.

—Zergatik ez goaz arratsaldean okindegietako jaubei galdera batzuk

egitera? Horrela misterio hau argitu ahalko genuke -esan zuen.

Nahia eta Amaiak baietz esan zuten eta arratsaldean galderak egitera joan ziren. Froga batzuk topatu zituzten eta gaua han pasatzea erabaki zuten lapurra harrapatzeko. Gaua iristean, beltzez jantzitako norbait okindegira sartzen ari zela konturatu ziren eta argazkiak atera zituzten. Bazituzten susmagarri batzuk, baina probak susmagarriekin konparatzerakoan, ez zen ezer argitu.

Hurrengo egunean lapurra etorri arte itxaron zuten, eta etorri zenean soka batekin harrapatu zuten.

Amaiak poliziari deitu zion eta polizia etortzerakoan lapurrari maskara kendu zion: beste polizia jauna zen. Denak harrituta geratu ziren eta polizia jaunak azaldu zuen bere emazteak dieta egitera derrigortzen zuela eta gauean okindegietatik pasatzen zela donuts denak jatera.

Ipuinak

Uxue Astorkia Torres

Irabazlea 13 – 14 urte bitartekoen sailean
- Kurutziaga Ikastola -

Itzaletik gertu

Basoan nago eta gaua da. Korrika noa, norbait edo zerbait, ez nago oso ziur, nire atzetik dator. Nire begiek buelta eman eta nire atzean dagoena begiratu nahi dute, baina badakit biratzen banaiz nire bizitzaren bukaera izan daitekeela. Kalkulatzen dut 4 km inguru falta direla basoaren mugetara iritsi eta etxera sartu ahal izateko. Ordea, momentu honetan ez dut esperantza handirik berriro etxean lasai egoteko. Korrika egiten jarraitzen dut eta esfortzu handia egin behar dut iluntasun ikaragarri honetan lurrera ez erortzeko, ahal dudan abiadura handienez noan bitartean. Bost minutu, hogeitaz, berrogei, ordu bat... nire hankak ezin dute gehiago eta bihotza irteteko zorian daukadala sentitzen dut. Gelditu nahi dut eta arnasa berreskuratu, aldiz, arinago korrika egitera behartzen naiz, jada baso mugagabe honetatik irteteko gogoia nitaz bereganatu da eta. Ematen du ez dudala aurrera egiten eta bat-batean, adar batekin estropezu egin eta lurrean bukatu dut. Hau nire amaiera da. Itzal erraldoi batek inguratzen nau eta halako batean... etxean nago, more tonu argi batez margotutako nire logelan, ohean sartuta. Amesgaiztoa baino ez da izan, amesgaizto oso erreala, baina nire etxean dagoen egoera ez da amets hau baino hobea. Duela pare bat egun nire ahizpa txikia desagertu zen eta inork ez daki zer

gertatu zitzaion, ezta non gertatu zen.

Ohetik altxatu eta sukalderantz noa, ez dago inor etxean. Ama lanean dago eta aita... orain dela bost urte hil zen. Ahizparena gertatu zenetik ama eta ni asko urrundu gara, ez nago ziur zergatik, ez dugu biotako inork aukeratu hori gertatzea, baizik eta egoera honek sortutako zerbait izan da. Gosaltzeko asmoarekin jaiki naiz, baina eztarrian dudana korapiloak ez dit ezer jaten utzi.

Zerbait egin behar dut, ezin dut onartu nire ahizpa hilda egotea eta ezer egin gabe geratzea, nire pena bakarrik lagun izanda. Zuzenean logelara noa, ordua begiratzen dut, goizeko zazpiak dira. Inork ez daki non desagertu zen, hala ere, zerbaitek esaten dit gure etxe alboko basoak zerikusia izan zuela. Motxila bat hartu eta nire ustez behar izango dudana sartzen dut: linterna bat, soka luze bat, sukaldean zehar aurkitu dudana janaria... Atetik irten eta basorantz noa, baina momentu horretan gauean izandako ametsa burura etortzen zait haize-bolada bat izango balitz bezala. Hotzikara batek bizkar hezur osoa zeharkatzen dit eta basoan sartzeko gogo bat-batean desagertzen zait. Ez, ezin naiz etxean geratu. Nire esku dagoen adore guztia bildu eta etxeko atea ixten dut.

Eguzkia ez da guztiz irten oraindik eta basoko zuhaitz guztietan isla ederra egiten du. Ez nago oso ziur zer egin orain, zer gertatzen da ez badut ezer lortzen honekin? Eta gaua iristen denean? Nire ahizpa aurkitzeko asmoarekin etorri naiz, ez dakit ezta bizirik dagoen, ordea. Pentsamendu guzti horiek alde batera utzi eta burmuineko izkina batean giltzapetzen ditut irudimenezko kartzela batean. Basoaren bihotzerantz noa une oro alde guztietara begiratu. Ez da asko hitz egiten toki honi buruz, axolagabekeriagatik edo beldurragatik, ez dakit.

Jada ordu bat igaro dut ibiltzen, ez dut ezer arrarorik ikusi, zenbait suge eta untxi zuhaitz artetik irten eta susto itzela eman didaten txori batzuk kenduta. Arbola baten oinean eseri naiz, motxila zabaltu eta jateko zerbaiten bila hasi naiz. Gaileta pakete bat zabaltu eta kosk egin diot, oso aspertuta nago. Orduan, itzal bat ikusi dut zeharka, nire zentzumen guztiak erne jartzen dira eta gaur gaueko ametsa askoz gertuago sentitzen dut nire barnean. Benetan ikusi al dut zerbait, edo nire buruak asperdura alde batera uzteko asmatutako zerbait izan al da? Pentsamendu guzti

horiek alde batera geratzen dira, itzal erraldoiak gorputz guztia pixkanaka estaltzen didanean. Korrika irten nahi dut, korrika irten behar dut, baina ezin dut. Zer gertatzen da? Guztiz geldirik nago, botere handia sentitzen dut eta ez da nirea. Inguratzen nauen iluntasun hau bat-batean baso osora hedatzen da eta gaua jabetzen da. Orain bai, geratzen zaidan indar guztia hartu eta inoiz ez bezala korrika hasten naiz, itzala nire atzetik gero eta gertuago nabaritzen.

Hau ezin da egia izan, amesgaiztoaren barruan nago eta oso ondo gogoratzen dut ametsa nola bukatzen zen. Zerbait egin behar dut nire itzulerarik gabeko etorkizuna aldatzeko, alabaina, denok dakigu ez dela gauza erraza hori egitea. Etenik gabe lasterka jarraitzen dut, zer erremedio dut? Behera begira ari naiz une oro, ametsean bezala estropezu egin eta ez jausteko, aldiz, zuhaitz baten adar baxu batekin talka egin eta kopetan jo nau. Saihetsezina da lurrera jaustea eta horrela egin dut, eskuarekin bekokia ukitu eta odola ikusi dut bertan. Pago baten enborrean finkatuta nago, arbola honek momentu honetan behar dudan babes emango balit bezala. Itzala aurrez aurre dut eta ez dakit zer gertatuko den orain, izan ere, nire ametsa hemen bukatzen da. Esan nahi du horrek orain hil egingo naizela? Ametsak heriotzaren momentuan bukatzen dira, ezta? Iluntasun mugagabe honen menpe nago eta baso guztia isiltasun beldurgarrian murgilduta dago. Konturatzeko denbora izan aurretik, itzal honen eskuetan edo besoetan nago. Flotatzen ari naiz lurraren gainean eta abiadura handian noa. Nire inguruan dagoen argi falta baso osoan dagoena baino indartsuagoa da eta puntu honetarako ez dakit non nagoen ere. Munduak birak ematen dituela ematen du eta biltzen nauen eremua lausotzen hasten da gutxinaka, nire begiak guztiz itxita geratu arte. Konortea galdu aurretik pentsatzeko izan dudan denbora gutxian, bururatu zaidan gauza bakarra kopetan dudan zauriaren ondorioa izango dela izan da.

Begiak zabaltzea lortzen dudan momentuan ikusten dudana gauza bakarra argi ilara bat da, bukaerarik ez duela ematen du eta espero dut iluntasunak sortutako efektua izatea. Ez dut gogorik amaiera gabeko tunel batean betirako geratzeko. Ez dakit non dagoen hona ekarri nauen itzala edo dena delakoa, ez nago lotuta ezta giltzapetuta, beraz, altxatu, eta dauden argi gutxiak jarraituz irteera bat aurkitzeko asmotan aurrera noa. Bekokian dudana mina bueltatu da eta horrela gogoratu dut kopeta zaurituta dudala,

baina ez nau arduratu ez duelako oso sakona ematen. Ibiltzen jarraitu dut eta bat-batean, ezkerraldean ate bat ikusi dut, hau oso arraroa da. Ezin dut ez ikusiarena egin atearekin, heldulekua ebatu eta zabaltzen saiatu naiz, itxita dago, ordea. Oraindik besoan zintzilik daramadan motxila hartu eta miatzen hasi naiz, zerbait erabilgarria aurkitzeko asmoz. Soka bat, linterna (zergatik ez nuen linterna aurretik erabiliko?), janaria, pospoloak, ur botila bat, iparrorratz bat... ez daukat ezer! Orduan, paretan irtengune bat dagoela konturatu naiz eta bertatik tira egin dut. Atea zabaltzen den unean zur eta lur geratu naiz, logelan nire ahizpa eta beste pertsona asko daude.

Lotuta daude eta ahoa estalita dute. Nire ahizparengana korrika joan, soka guztiak kendu eta besarkada estu bat eman diot. Gero, gela horretan dauden beste pertsonak ere askatu ditut.

—Zer da toki hau? -galdetu diet harrituta eta beldurtuta neurri berean.

—Ez dakigu! Munstro horrek hona ekarri eta logela honetan giltzapetu gintuen -esaten dit gazte altu batek.

Honek ez du zentzurik, ez dut ulertzen zer nahi duen itzal edo dena delako horrek. Zer lortzen du pertsona guzti hauek hona ekartzearekin?

—Ni hemen egon naiz duela urte bat baino gehiago, kontaketa galdu nuen, uste nuen ez nintzela inoiz toki honetatik irtengo! -dio hogeitau urte inguruko emakume batek.

Galdera asko ditut, eta suposatzen dut pertsona guzti hauek ere izango dituztela, baina momentu honetan garrantzitsuena hemendik irtetea da, eta ahal bada bizirik.

—Goazen, atea zabalik dago eta...

Esaldia bukatu baino lehen, ate erdian agertu da munstroa (edo mustro bat zela uste nuena), zur eta lur nago eta ezin dut sinetsi. Itzal hori... nire aita da. Baina ez da posible, hilda dago, ezta? Begietara zuzenean begiratu diot eta ikusten dudana... ez, egia esan ez dut ezer ikusten. Bere begiek hutsik daudela dirudite, ez dute arimarik islatzen eta ez dut nire aita izan ohi zen gizon alai eta bihotz onekoa ikusi. Aldiz, bizitza gabeko hutsune batzuk dira haren begiak eta argi ikusi dut: itzala nire aitaren gorputzaz jabetu da. Honek dena aldatzen du, nire aita ez da inoiz hilda egon, ez

guztiz behintzat, nola edo hala, pertsona guzti hauek niri begira daude eta nik ez dakit zer egin. Bat-batean, nire aitaren gorputza lurrera erortzen ikusi dut eta bertatik basoan ikusi dudan iluntasun bera nigana dator, abiadura ikaragarrian. Nire begietara iritsi denean, hotzikara bat sentitu dut botere handi batek gorputza zeharkatzen didan bitartean eta berehala desberdin sentitu naiz. Hau ezin da egia izan, nire aitaren barnean zegoen munstroa nire gorputz barruan dago momentu honetan eta oraindik nire buruarengan kontrol pixka bat dudanez, basorantz korrika noa tunel ilun hau eta jende guztia atzean utziz. Zuhaitz artean lasterka noan heinean, berriz ere adar bat nire bidean jarri da eta ez dut denborarik alde batera egiteko. Ziplo erori naiz lurrera.

Iluntasuna alde batean geratu da eta jantzi bat daraman untxi bat saltoka gerturatu zait. Ni oraindik lurrean botata nago. Untxia bat-batean hizketan hasi da:

—Ez duzu denbora asko! -dio animaliak eta ez dut ezer ulertzen.

—Denbora asko zertarako? Zer gertatzen da?

—Badakizu itzala barruan duzula, ezta? -esan du, horrek guztia argituko balu bezala.

—Bai, noski badakidala.

—Itzala zure barnetik atera behar duzu, arriskutsua izan arren. Bestela tunel horretan zegoen jendea eta beste asko ez dira salbu egongo.

—Eta nola egingo dut hori?

—Hasteko, bi odol tanta, txikoria-belar sorta bat eta erromero hosto batzuk behar dituzu.

—Eta horrekin zer egin behar dut?

—Ur-jauzi batera joan behar zara eta bertan hitz hauek esan behar dituzu: “Aerem ad celeritatem invoco, ignem ad purgandum, aquam ad benedicendum, terram ad manifestandum et spiritum ad signandum”.

—Ongi, baina zergatik da arriskutsua?

—Ez badituzu pausu guztiak akatsik gabe egiten, behar bada ezingo diozu botereari eutsi eta zure gorputza kolapsatu egingo da.

—Eta zer gertatuko zen pertsona guztiekin, itzalak bizirik jarraitzen badu? - galdetu diot.

—Munstroak bilatzen duena gorputz fisiko bat da bere aurreko bizitzan berea galdu zuelako, eta horretarako, pertsona guzti horiek sakrifikatu behar ditu.

Momentu horretan untxia lanbro artean desagertzen da.

Berehala basoan nago berriz eta konturatu naiz amets bat izan dela. Azken aldian nire ametsak ez dira oso normalak. Banan-banan, untxiak esan dizkidan bi belarrak jaso ditut eta ur-jauzi baten bila noa. Oso botere handia dut barnean, itzalaren ondorioz, eta nire gorputzak edozein momentutan gainezka egingo duela sentitzen dut. Ur-jauzi batera iritsi bezain laster, lurrian zulo txiki bat egin dut belarrak bertan jarri ahal izateko. Arantza bat hartu, atzamarrean ebaki bat egin dut eta belarren gainera bi tanta bota ditut. Esandako hitzak azkar errepikatzen hasi naiz, izan ere, ezin diot gehiago eutsi nire barnean segundo oro areagotzen den botereari. Bukatzen nagoen momentuan, kontrola galdu eta ezin dut argitasunez pentsatu. Momentu horretan jabetu naiz beranduegi dela eta itzala gehiegi handitu dela. Beste modu bat behar dut. Ezin naiz pertsona horien heriotzaren jabe izan eta orduan, ur-jauzira salto egin eta bertan geratu naiz, birrikak aire gabe geratu arte. Kontzientzia galdu dut. Bukatu da. Hilda nago eta triste edo atsekabetuta egon beharko nintzakete, baina lasaitasuna da sentitu dudana bakarra munstroa nirekin batera hil da eta. Jendea salbu dago, eta batez ere nire ahizpa maitea. Ez dakit zer pentsatuko duen konturatzen denean jada ez nagoela berarekin, ez dit axola ordea, eta ez da ez dudalako maite, asko maite dut, berarentzako eta denentzako hoberena dela baitakit.

Ipuinak

Xane Iturriaga Lagoma

Akzesita 13 - 14 urte bitartekoen sailean
- Kurutziaga Ikastola -

Dena gezurra da

Irakurle guztientzako:

Kaixo, ni Arhane Urien naiz, 15 urte dauzkat eta gauza bakarra daukat esateko: DENA GEZURRA DA!!!

Eskerrik asko entzuteagatik.

Arhane

Hori izan zen Aranek idatzitako azken gauza, mila galdera izango dituzuela badakit, zertara dator hori?, zergatik orain?... Horiek denak erantzungo ditut Araneren istorioa kontatuta, besterik gabe, hasiko naiz.

Arhane 2340an jaio zen Durangopolisen, Euskal herriko hiri garrantzitsuenetako batean. 10 urte zituela gurasoak hil zitzaizkion hegazkin istripu batean, eta geroztik galdera asko dauzka buruan. Istorio hau gertatzerakoan 15 urte zituen eta bere amonarekin bizi zen, Durangopolis erdiko eraikin altu batean. Bere izaerari dagokionez, neska arrunta zirudien kanpotik baina bere burua atrakzio parke bat zen, gauza

asko zeuzkan argitzeko, eta orduak igarotzen zituen bere logelan erantzunak bilatzen. Azkenik, egun batean, bere burua oraindik gehiago nahastu zuen gauza bat gertatu zen, mezu bat heldu zitzaion bere gurasoen izenean eta horrela zioen:

Kaixo Arhane:

Zer moduz zaude? badakit momentu honetan mezu hau oso arraroa irudituko zaizula, baina gauza asko daude ez dakizkizunak. Laster ikusiko gara, baina bitartean, zure laguntza behar dugu. Bilatu itzazu Unai eta Laia, beraiek kontatuko dizute dena. Ez eman honen berri inori, oso arriskutsua da.

Asko maite zaitugu

Ama eta aita

Hori irakurri osten pentsatu zuen lehenengo gauza “nortzuk dira Unai eta Laia?” izan zen, baina behingoz argi zeukan zer egin eta bere buruan galdera bakarra zegoen, beraz, Unai eta Laia nortzuk ziren jakiteko lanean hasi zen.

Hilabeteak pasatu ondoren lortu zuen: Laia eta Unai nortzuk izan zitezkeen zekien, baina arazo bat zegoen, Baionapolisen bizi ziren. Horren ondorioz, beste galdera bat sortu zitzaion “nola joango naiz Baionapolisera?”. Ezin zuen laguntza eskatu, berak bakarrik egin behar zuen, eta heldu bat gabe ezin zara Durangopolisetik irten; beraz, lege batzuk urratu beharko zituen. Gau horretan bertan merkantzia-tren batean sartzea lortu zuen, kartelean Baionapolisera zihoala jartzen zuen baina ez zuzenean, tartean Donostiapolisen gelditzen zen. Baina bidaiak ez zuen gaua baino gehiago iraungo, planak ongi bazihoazen egunsentian Baionapolisen behar zuen. Baina nola ez, gauzak ez ziren espero bezala gertatu, Baionapolis sarreran agente militarrek zeuden eta merkantzia-trena erregistratu zuten. Arhane denboraz konturatu zen eta trenetik jaitsi zen, ez dakit oso erabaki ona izan zen, orain Baionapolisera nola sartu pentsatu behar zuen. Orduak pasatu ziren eta ezkutatuta jarraitzen zuen, Baionapolisera sartzeko atea beteta zegoenez norbait bilatzen saiatu zen, ea beste lekuren bat ezagutzen zuen Baionapolisera sartzeko, baina nori galdetuko zion, ez zegoen inor. Egunsentia baino lehen neskatxo bat pasatu zen bere aurretik eta Arhanek

ea hirira nola sartu bazekien galdetu zion, neskatzak irribarre batekin bere atzetik joateko esan zion. Ordu erdi bat zeramaten oinez eta azkenean metalezko harresian zulo bat aurkitu zuten eta momentu horretan neskatoak esan zion “ez metalik ukitu, bestela alarma guztiek salto egingo dute”. Arhane kontuz-kontuz zulotik pasatu zen ezer ukitu gabe. Orain pixka bat atzera egingo dugu, ez dakizuenentzat, Euskal Herriko hiri guztiak metalezko harresi batez inguraturik daude eta ezin da bertatik irten baimen, pasaporte, arrazoi... bat gabe.

Istorioarekin jarraituz, Arhane hirira sartutakoan neskatzak atzean utzi eta gordeta zeukan helbidera abiatu zen. Helbide horretara heltzerakoan ez zuen espero zuena ikusi, ez zen etxetxo bat edo pisu bloke bat, enpresa bat zen, horrela jartzen zuen kartelean: “L&U”. Letra horiek ikusitakoan berehala ulertu zuen zergatik letra horiek, Laiaren “L”-a eta Unaiaren “U”-a. Minutu batzuk fatxadari begira pasatu ondoren bere monitorean L&U zeren enpresa zen edo zer lantzen zuten begiratu zuen; erantzuna ikusitakoan aho bete hortz geratu zen, hegazkin konpainia bat zen. Hasieratik ezaguna egiten zitzaion logo hori, gutun batzuetan ikusi zuen bere gurasoak hil aurretik. Bat-batean gogoratu zuen, bere gurasoak hil ziren hegazkina enpresa horretakoa zen. Minutu batzuk egon zen isilean pentsakor bere buruan galdera hau bueltaka: “sartuko naiz ala ez?”. Azkenean sartzea erabaki zuen. Harreran galdetu zuen Unai eta Laiaz eta lanpetuta zeudela esan zioten, baina beste momentu batean bueltatzeko esan ziotenean, emakume bat agertu zen eta galdetu zion: “zu Arhane zara ezta?”. Arhanek baietz erantzun zion eta emakumeak berari jarraitzeko esan zion. Egun hartan bigarren aldia zen norbaitek bere atzetik joateko esaten ziona, baina ez zuen gogoeta hau partekatu, isilik joan zen emakumearen atzetik. Igogailuetan gora eta bera ibili ondoren ate handi batzuetara heldu ziren, emakumeak norbait deitu zuen monitoretik eta ateak berehala ireki ziren, bi pertsona agerian utziz. Segituan emakumeak pasatzeko esan zion, eta ateak berriz itxi ziren.

—Kaixo Arhane, ni Laia naiz eta nire alboan dagoen hau Unai — esan zuen 35 urte inguruko emakume batek.

—Kaixo — erantzun zuen Arhanek.

—Gauza asko daude ez dakizkizunak eta guk zure gurasoek kontatzeko esan digutena bakarrik kontatuko dizugu, ezin dugu gehiago egin -esan zuen orduan Unaik.

—Zer daukauze kontatzeko bada?

Momentu hartan Laia eta Unai gertatutakoa kontatzen hasi ziren, bere gurasoen lagunak zirela esan zioten eta beraien heriotza antzezten laguntzeko eskatu zietela ere bai, Arhaneren gurasoak eta hegazkinean zegoen beste jende bat elkarte sekretu baten kide zirelako, eta gauza gehiegi zekitenez beraien atzetik zebiltzalako. Azkenik Laiak esan zuen:

—Ezin dugu gehiago esan.

Hori guztia entzunda Arhanek galdera asko zeuzkan, baina ez galdetzea erabaki zuen, bere gurasoek zerbaitengatik ez zutelako nahi berak gehiago jakitea. Minutu batzuk pasatu zituzten isiltasunean, Laiak Arhaneri berekin joateko esan zion arte. Bere gurasoek zerbait deskubritu zutela kontatu zion, zerbait potoloa, eta gero bideo bat jarri zion. Bideoan bere gurasoak agertzen ziren eta horrela zioten:

Kaixo Arhane, Laiak eta Unaik bizirik gaudela esango zizuten eta horrela da, ezer ez da zuk uste duzuna, laztana. Badakizu hiriak inguratzen dituzten harresiak zeintzuk diren ezta? Eta jakingo duzu ere trenetan eta hegazkinetan ezin dela kanpoko ikusi ezta, ez zaizu arraroa iruditzen? Guri bai, zu jaiotakoan aztertzen hasi ginen horren arrazoia zein den jakiteko eta hau deskubritu genuen. Dena gezurra da Arhane, txikitatik esaten digute hiriak hesituta daudela kanpoko arriskutsua delako, eta ezin garela kanpora baimenik gabe irten arriskutsua delako, eta dena horrela, arriskutsua da bla bla bla... Berriz esango dizut, gezurra da, kanpoan ez dago ezer txarrik, gu beraien esperimientua gara. Duela urte batzuk Euskal Herria aukeratu zen esperimientu erraldoi bat egiteko, jakin nahi zuten ea jendea harresi baten barruan bizi ahal zen, ea mundutik aislatuta bizi gintezkeen, ea jendeak arau horiek beteko zituen. Horregatik egin zaizu horren erraza Durangopolisetik ihes egitea, zure atzetik dabilta, zure burmuina nahi izan dute jaio zinenetik, horregatik joan ginen, bestela zu bahituko zintuztela ziotelako.

Orain galdetuko duzu: “zer zerikusi daukat nik esperimentu horrekin?” Esperimentu hau burutzeko barruko jendeak ezin du ezer jakin, horretarako jaiotzean guztioi txip bat jartzen digute, ikusteko ea gai izango garen egia deskubritzeko. Jende gutxi dago horrelakoa, baina zu bat zara. Ez duzu gogoan txikitan galdera asko zenituela munduaren inguruan? Behin baino gehiagotan egon zara egiaren aurrean, baina eraman egiten zintuzten eta memoria ezabatzen zizuten. Gu ez geunden batere ados, baina gobernuari kontra eginez gero zentro batera bidaliko zintuzten; beraz, alde egitea erabaki genuen. Amonarekin zeundenean ere askotan izan zenuen egiaren berri, baina memoria behin eta berriz ezabatzen zizuten, eta horregatik ez zinen inoiz etxetik irteten, zer bait zegoelako jakin behar zenuena, baina behin eta berriz galtzen zenuen. Zure bizitza gezur bat izan da, eta barkatu hori onartzeagatik, baina leku horretatik aterako zaitugu eta gurekin egongo zara behingoz. Jada ez zaituzte gugandik urrunduko, ezta zure burmuina gehiago ukituko.

Bideoa bukatutakoan Arhane negar batean zegoen, ez zuen ulertzen zergatik izan behar zen bera, gauza asko zekizkiela pentsatzen zuen baina dena gezurra zen, esperimentu txatxu bat besterik ez zen. Bitan pentsatu gabe hasierako mezua idatzi zuen eta mundu guztiari bidali zion. Arhane amorratuta zegoen, jada ez zeukan bizitzeko gogorik, bazekien bere gurasoekin ihes eginez gero ere berriz harrapatuko zutela, eta bere burmuina aldatuko zutela. Bitan pentsatu gabe eraikineko teilatura joan zen eta emergentzietarako mikrofonoa hartu zuen, bertatik esaten zuen guztia Euskal Herri guztiak entzungo zuen. Eraikineko teilatura igo mikrofonoa piztu eta hurrengo oihukatu zuen: “UTZ NAZAZUE BAKEAN. EZ NAIZ ESPERIMENTU BAT SOILIK, NIRE BIZITZA HONDATU DUZUE, MILA ESKER”. Hori esan ostean teilatutik bota zen. Gaur egun iraultzaren irudia bezala ezagutzen da. Bere buruaz beste egin ondoren, Arhaneren gurasoek dena kontatu zuten, eta mundu guztian iraultza bat egon zen. Ahaztu baino lehen, ni Nahia naiz eta kontatutakoa Arhaneren bizitza laburra izan da.

Ikaslea: Nahia Jauregi Barrenetxea

Irakaslea: Idoia Lasa

Entrega epea: 2840ko abenduaren 28a

Amaierako nota: 10

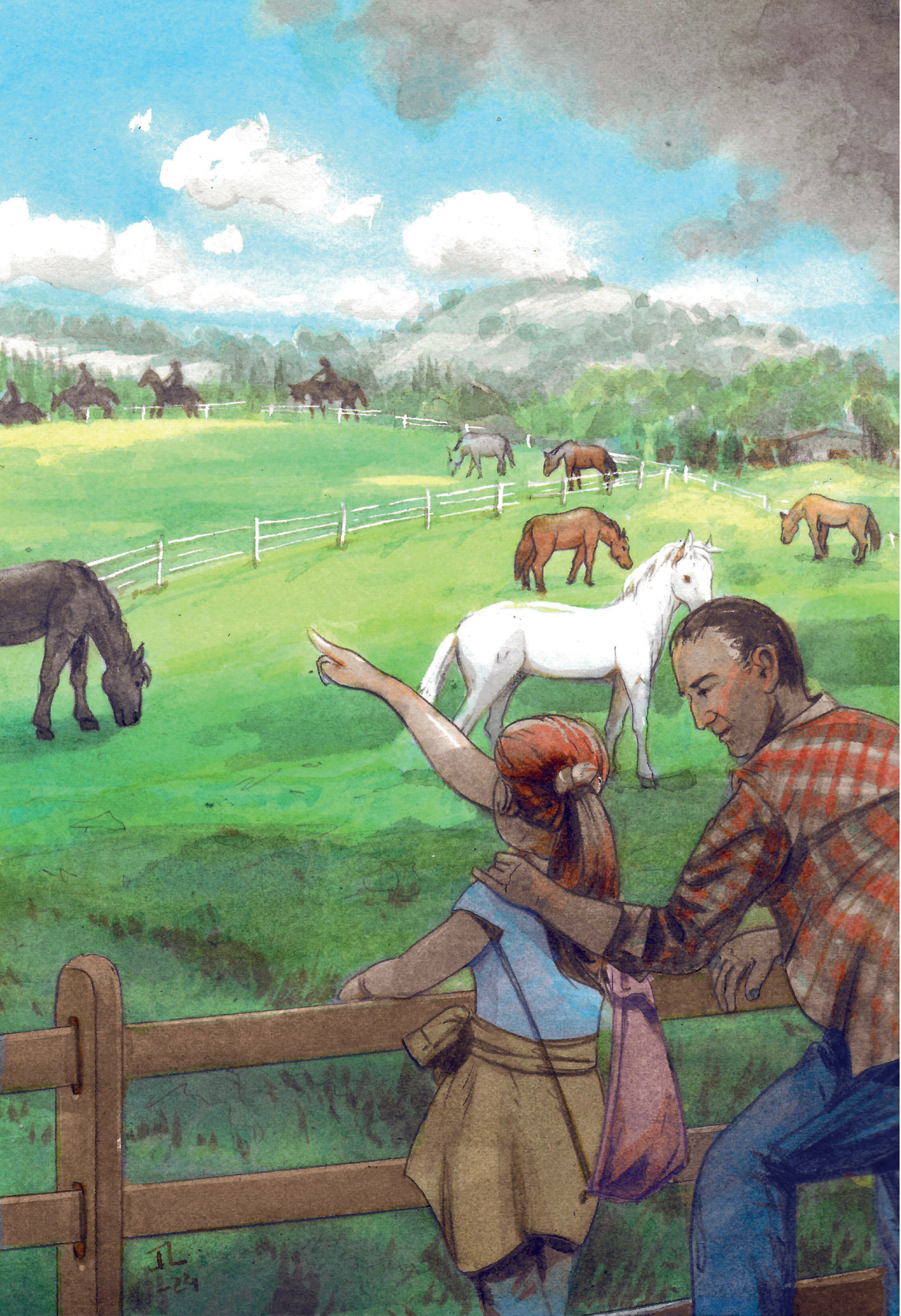
Ipuinak

Nahia Agudo Almaraz

Irabazlea 15 – 16 urte bitartekoen sailean
- Kurutziaga Ikastola -

Arrakasta, konfiantzaren truke

2023ko apirilaren 4a

Eguneroko maitea:

Gaur duela hilabete bat nire amonak egunkari hau oparitu zidan, nire urtebetetze opari gisa. Gaur arte, ez naiz orain dela denbora bat gertatu zenari buruz berriz hausnartzeko indarrarekin sentitu, eta oraindik ere zaila izango bada ere, ordua iritsi dela uste dut. Azken urteak gogorrak izan dira niretzat, eta gehien inporta zitzaidana galdu dut. Asko ikasi dudan arren, nire lehengo bizitza berreskuratu nahiko nuke.

Barkatu, oraindik ez naiz aurkeztu, Elene naiz, 14 urteko neska euskalduna, eta bueno, esan liteke zaldiak asko gustatzen zaizkidala. Beti gustatu izan zaizkit, txiki-txikitatik. Gauza bat aipatzea ahaztu zait. Ahizpa bat dut, ahizpa bikia, eta Izar du izena. Nire kontrakoa da eta ez dugu inoiz elkar ondo ulertu. Nire amaren fotokopia bat dela esan dezakegu, berdin-berdina, horregatik, amaren aldetik traturik onena jaso du beti. Baina urte askoan ez gara elkarrekin bizi izan.

Has gaitezen hasieratik. Gurasoak Izarrek eta nik 8 urte genituenean banandu ziren. Ama emakume aberatsa zen, oso sofistikatua eta delikatu, baina aitak, alderantziz, beti landan ibiltzea gustuko zuen, animaliaz eta naturaz inguraturik. Egia esan, ulertzen dut banandu izana. Ni aitarekin bizitzera joan nintzen, berak ulertzen baininduen ondoen, eta amak ezin ninduen jasan. Egia esan, ez zait inoiz gehiegi axola izan; izan ere, aitak beti ulertu izan nau primeran, eta abentura lagunak izan gara luzaroan. Izar eta ama hiri handi batera bizitzera joan ziren, etxe handi batera, pentsa ditzakezun luxu guztiekin. Ez dago aipatu beharrik amak diru asko zuela eta nahi zuen guztia lor zezakeela. Aita eta biok baserri zahar batera joan ginen, eta guk berriztu behar izan genuen. Une horretatik aurrera, familia banatu egin zen eta kontaktua guztiz galdu genuen ama eta Izarrekin. Niri izugarri gustatzen zitzaidan nire bizitza, hain zen perfektua, lasaia eta hiritik urrun, baina batez ere ahizparengandik urrun.

Hurrengo urtean, nire urtebetetze egunean zehazki, aitak sorpresa handia eman zidan. Gure etxearen aurreko muinoaren goialdean hipika bat zegoen. Behin baino gehiagotan hurbildu izan ginen zaldi bat edo beste ikustera. Nabarmendu behar da ez zela hipika handi bat, ezta politena ere, baina niri beti gustatu izan zitzaidan joatea. Aita aurretzen aritu zen urte osoan, ni hara joan ahal izateko, berak bazekielako niretzat bete beharreko amets bat zela. Ezin nuen sinetsi, azkenean lortu nuen. Berehala joan ginen harantz. Iritsi ginenean irakasle bat zegoen gure zain, eta hark hasteko jakin behar nuen guztia azaldu zigun. Lehen eguna zenez, zaldi bat prestatzen lagundu zidaten, eta gero hasi nintzen zaldi gainean lehen pausuak ematen. Egun gutxitan oso azkar egin nuen aurrera eta entrenatzaileak egunero zoriontzen ninduen, baina asko gustatzen bazitzaidan ere zerbait falta zela sentitzen nuen.

Egun batean zalditegian, inoiz inor ikusi ez nuen box bati erreparatu nion eta bertara hurbiltzea erabaki nuen. Kontu handiz hurbildu nintzen eta barrura begiratu nuenean, zaldi zuri eder bat ikusi nuen, oso beldurtuta zirudien. Ingurura begiratu nuen urduritasun hori sor zezakeen zerbaiten bila, eta ezer ez aurkitu ondoren, atea ireki eta oso poliki sartu nintzen beregana. Nire harridurarako, ez ninduen baztertu. Eskua pixka bat usaindu ondoren, laztantzen utzi zidan, baita bere ondoan lurrean esertzen ere.

Pixka bat geroago, nire entrenatzaileak eta beste pertsona batzuek boxaren atea zabalik ikusi ondoren, kezkatuta etortzen entzun nituen. Ni bertan zaldiarekin aurkitu nindutenean, oso harrituta geratu ziren. Animalia bere aldetik haserretzen hasi zen eta horma jo zuen beldur handia erakutsiz.

Nik ez nuen ezer ulertzen eta nire entrenatzaileari galdetu nion. Esan zidan zaldia Aura deitzen zela, eta box hartan pare bat hilabetez zeukatela, ez zuelako inor beregana hurbiltzen uzten, are gutxiago bere gainean ibiltzen. Dirudienez, bere aurreko jabeen aldetik tratu txarrak jaso zituen eta jendearen beldur zen. Horregatik zituen aurpegiko bi marka txiki haiek, hura zen bere zatirik sentikorrena. Denek galdetzen zidaten ea nola egin nuen. Batzuek beretzat aukeratua izan nintzela eta bere gainean ibiltzen hasi behar nuela esan zidaten, bere konfiantza eman zidalako.

Arratsalde bizi haren ostean etxera joan eta dena kontatu nion aitari. Aita ahal zuen guztietan hipikara ni ikustera joaten zen, oso gustuko zuen eta asko laguntzen zidan, nire bigarren entrenatzailea izango balitz bezala zen. Nire bihotzak esaten zuena egiteko esan zidan, espero bezala, edozertan lagunduko ninduela. Gogoan dut gau hartan ez nuela lorik egin; zer egin behar nuen pentsatzen eman nuen gaua eta. Egia esan, beldurra sentitu nuen, ez nekien Aura eta biok ondo lan egingo ote genuen eta ez nion zaldian ibiltzeari utzi nahi beragatik. Zalantza momentu hartan, pentsamendu bat etorri zitzaidan burura: ez banintzen berarekin ibiltzera animatzen, inork ez zuen egingo, ni behar ninduen, bizi izan zuen guztiagatik besterik ez bazen ere. Azkenean, zalantza askorekin, eskaintza onartzea erabaki nuen.

Biharamunean, larunbata zen, beraz aitak ez zuen lan egin beharrik eta nirekin pasa zezakeen eguna zalditegian. Iritsi ginenean, nire aitari Aura erakutsi nahi nion eta ikaragarria dirudien arren, zaldia ez zen beldurtu hura ikusi zuenean. Hori ikusita, elkar hobeto ezagutzeko utzi eta entrenatzailearen bila joan nintzen nola hasi behar nuen galdetzeko. Lehenengo, lurrean lanean hasi ginen, bai Aurak eta bai nik konfiantza hartu behar genuelako bere gainean ibiltzen hasi aurretik. Nire entrenatzailea ezin izan zen asko gerturatu, bestela zaldia korrika hasten zelako; beraz, pistan, Aura, nire aita eta ni bakarrik geunden.

Hainbat aste horrela lan egin ondoren, neukan beldur hori desagertzen hasia zegoen, bere gainean ibiltzeko eguna iritsi zen arte. Egun horretan denbora asko eman genuen zaldia prestatzeko, ez baitzen oso erraza izan. Azkenean, denbora luze baten ondoren, bere ekipamendua jartzea lortu genuen. Beldur askorekin prestatzera joan nintzen. Pistara iritsi eta estribuen tamaina egokitu ondoren, igotzen saiatu nintzen. Aura ez zen geldirik mantentzen. Nire aita etorri zen eta zaldia eutsi zuen ni igo ahal izateko. Gainean jarri eta aitak askatu bezain laster, ahal bezain azkar galopean hasi zen Aura eta nik lurrean amaitu nuen. Ez nuen minik hartu, baina nire entrenatzailea izugarri beldurtu zen eta korrika etorri zen niregana. Nire aita, ondo nengoela egiaztatu ondoren, zaldiaren bila joan zen. Berririo saiatu nahi nuen eta aitak ideia onartzen zuen, baina nire entrenatzaileak uko egin zion. Potentzialtasunik gabeko zaldi zoro bat zela esan zidan, horrek ez zidala ezer onik ekarriko eta merezi ez zuenez, ez ninduela gehiago entrenatuko Aurarekin jarraituz gero. Hitz horiek min handia eman zidaten, ziur nengoelako zaldiak asko eman zezakeela. Malko zorian nengoen, aitak berak entrenatuko ninduela esan zidan arte. Biok bagenekien gogorra izango zela eta denbora eskaini beharko geniola, baina saiakerak merezi zuen.

Egun horretatik aurrera, libre geunden guztietan zalditegira joaten ginen eta aitak ahal zuen guztia egiten zuen, zekienarekin ni entrenatzeko. Etapa horretan erortzen nintzen aldi guztien kontua galdu nuen, ia beti lurrean bukatzen nuen, baina oraindik ezin genuen itxaropena galdu. Hilabete zoro horien ostean, Aura gero eta gehiago fidatzen zen nitaz eta momentu hartan konturatu ginen gogor entrenatzen hasteko garaia zela.

Aurretik beste zaldi batzuekin ibili nintzenez, dagoeneko banekien nire diziplinarik gogokoena jauzia zela, beraz, oinarritzko gauzak landu eta entrenatu ondoren, Aurarekin jauzi egiteko garaia iritsi zen. Ez nuen oso argi jauziaren aurretik zaldiak nola jokatu zuen, segur aski, bere aurreko jabeekin ere beldurra izango baitzuen. Argi neukan probatu nahi nuela, beraz, gurutzada txiki batekin hastea erabaki genuen. Lehenik eta behin, beregana hurbildu ginen, jauzia usaindu eta ikus zezan, ezer gertatzen ez zela konturatzeko. Hasieran tentsio handia nabaritu nuen, baina pixka bat han egon eta Aura jada lasaiago zegoela ikusita, saltoka hasi ginen.

Espero bezala lehenengo 10 hesiak bota genituen, eta askotan ia lurrera erori nintzen, baina azkenean jauzi batzuk egitea lortu genuen. Aura jada beldurra kentzen hasia zen, beraz entrenatu eta altuera handitu besterik ez genuen egin behar. Momentu hartan hasi zen nire bizitzako momenturik onena, behin eta berriz errepikatuko nuena. Aura eta biok elkarrekin aurrera egiten hasi ginen espero baino azkarrago eta hobeto. Aitak ahal zuen guztietan entrenatzen gintuen, eta ez bazegoen, zaldiarekin ibiltzen nintzen inor gabe. Berak eta biok oso lotura ederra sortu genuen eta garai hartan, nire ustez, hautsi ezina zen. Nire ametsa, nire bizitzako bi gauza garrantzitsuenekin partekatzen ari nintzen, aitarekin eta, noski, Aurarekin. Hilabete batzuk lanean aritu ondoren, altuera nabarmenaren gainetik jauzi egitea lortu genuela ikusirik, lehiatzen hasteko ordua zela pentsatu genuen. Banekien nire zaldiari ez zitzaiola gustatzen jendea zegoen tokian egotea, baina erakutsi nahi nuen gai ginela bere beldurra gainditzeko. Pentsatu ondoren, izena eman nuen bizi ginen tokitik kilometro gutxira egingo zuten lehiaketa txiki batean.

Iritsi zen eguna, oso urduri nengoen eta Aura horretaz ohartu zen. Guztien harridurarako, ikara pare bat egon baziren ere, zaldia bikain ibili zen eta hesi bakarra bota genuen. Beste parte-hartzaileek okerrago eta denbora gehiagoan egin zuten, Aura eta biok irabazi genuen lehiaketa. Pixkanaka-pixkanaka, eta lehiaketaz lehiaketa, Aura eta ni ezagunak egiten hasi ginen. Aita oso harro zegoen gutaz eta bere txikitako ametsa betetzera hurbiltzen ari ginela errepikatzen zuen beti: Espainiako txapelketa irabaztea. Banekien oso zaila izango zela, baina, bere aurpegia ikusteagatik soilik, merezi zuen saiatzeak.

Egun batean gordeta ez nuen zenbaki batetik dei bat jaso nuen eta hartzea erabaki nuen. Nire ama zen, urteak ziren harekin harremana galdu nuela. Beste portaera bat zuen niganako, ez ninduen mesprexuz tratatzen, beti egin izan ohi zuen bezala. Azkar konturatu nintzen zerbait nahi zuela. Zaldi munduan ondo nengoela jakin eta horrek dirua ekarriko ziola konturatzean, nire bila etorri zen. Zaldi hobeago bat eskaini zidan, bere ustez aukera asko nituela adieraziz. Oso harrituta geratu nintzen gertatzen ari zen guztiarekin, pentsatu behar nuela esan eta besterik gabe moztu nion. Aitari ezer ez esatea erabaki nuen, amarekin zuen harremana

ez zelako onena eta txapelketarako prestatzen zentratuta geundelako.

Zoritxarrez, hilabete hauen ostean, dena okertzen hasi zen. Aita eta biok ia egunero entrenatzen genuen eta berak oso nekatuta amaitzen zuen. Azkenaldian, oso maiz gaixotzen zen, katarro gogorrekin eta sukar handiarekin. Guztiaren gainetik, laguntzen jarraitzen zuen, egun batean, entrenatzen ari nintzela, zorabiatu egin zen arte. Zalditik jaitsi nintzen korrika eta anbulantziari deitu nion minutu bat itxaron gabe. Azkar etorri eta ospitalera eramán zuten. Berarekin joan nahi nuen, baina ez zidaten utzi eta nire entrenatzaile ohiak etxera eramán ninduen. Iluntzeko zortziak aldera iritsi zen nire aita espero zitekeen berririk txarrenarekin. Oso pozik jarri nintzen ikustean eta korrika hurbildu nintzen besarkada bat ematera. Sofan eseri ginen biok, isilik, medikuak biriketako minbizia atzeman ziola esan zidan arte. Momentu horretan mundua erori zitzaidan eta negarrez hasi nintzen. Gau hartan, ospitalera joan eta lehenbailehen tratamendua hasiko zuela esan zidan. Dena utzi eta berarekin joateko prest nengoen, baina ez zidan utzi. Nire ametsa betetzen jarraitu behar nuela esan zidan. Momentuz entrenatzailearekin bizitzen jarraituko nuela ere aipatu zidan.

Kasu egin nion eta gogor entrenatzen jarraitu nuen txapelketara iristeko. Nire entrenatzaile ohiak ni entrenatzea onartu zuen eta hurrengo hilabeteetarako nire asmoak aipatu nizkionean, aurreikusi ez nuen arazo batekin topo egin nuen. Aurak ezin zuen metro bat baino gehiago salto egin, aurretik eskuineko hankan lesio bat izan zuelako eta ez zelako segurua berarentzat. Espainiako txapelketaren ideia alde batera utzi nuen, nire aitari egiten zion ilusio guztia jakinda ere. Berriz ere, berari ez esatea erabaki nuen, berriak ez ziolako onik egingo.

Gauzak okerrera egin ezin zutela pentsatu nuenean heldu zen txarrena. Handik aste batzuetara oraindik ez nuen aitaren berririk izan, egun batean aitona-amonak zalditegira etorri ziren arte. Asko botatzen nituen faltan guregandik bi ordu baino gehiagora bizi zirelako eta ez nituen askotan ikusten. Hori dela eta, harritu egin nintzen haiek ikustean eta nora joan behar ginen galdetzean, entzun nahi ez nuen erantzun bakarra lortu nuen: ospitalea. Bidean, aitaren minbizia bihotzera hedatuz joan zela, ia arnasarik hartzen ez zuela eta bizi ordu batzuk besterik ez zituela azaldu zidaten. Hara iritsi nintzenean, ezin nuen sinetsi hori gertatzen ari zenik. Agur esan nion

malko artean eta oraindik gogoan ditut bere azken hitzak, nire bihotzean geratu zirenak: “Elene, hau ez da hemen amaitzen, ez nazazu ahaztu zeren beti harro egongo naiz zu goitik ikusten zaitudan bakoitzean. Irabazi txapelketa niregatik eta urruti sentitzen banauzu, bila nazazu dagoeneko dakizun tokian”. Ez nuen azken esaldi hori ulertu, baina baietz esan nion gogor besarkatzen nuen bitartean.

Gau hartan lur jota bueltatu nintzen etxera, eta gerora nire akats handia izango zen deia egin nuen, amari deitu nion. Aita hil zela esan ostean, bere omenez txapelketa irabazteko berak eskaini zidan zaldi hura behar nuela azaldu nion. Pozik onartuko zuela esan zidan, baina Aura saltzeko baldintzarekin, ezin nuelako nire zaldi berria ez zen besterik izan. Aita ohoratu nahi izateagatik itsu, onartu nuen eta hurrengo goizean entrenatzaileari saltzeko eskatu nion.

Handik egun batzuetara, amak ekarri zidan esandako zaldia eta harekin entrenatzen hasi nintzen. Ez zitzaidan asko gustatu, baina garrantzitsuena irabaztea zen. Une horretan utzi nion gozatzeari, eta nire zaletasuna betebeharrak bilakatu zen. Lehiaketa irabazi ote nuen galdetuko diozu zure buruari, eta bai, lortu nuen, denek txalotu ninduten eta amak nahi zuen dirua lortu zuen, baina ez nintzen gauzak ondo egiten ari. Domina eskuan, etxera bueltatu nintzen eta orduan ulertu nuen aitak esandakoa, berak ni pozik egotea nahi zuen eta Aurarekin pozik nengoen. Orduan, nire lehengo zaldia berreskuratu behar nuela konturatu nintzen.

Hurrengo goizean Auraren bila joan nintzen zaldi eskolara, baina jada saldu zuten. Asko kezkatu nintzen, baina aiton-amonak nire bila etorri zirenean, dena konpondu zen. Nire zorionerako aiton-amonak izan ziren hilabete horietan guztietan Aura izan zutenak eta haiekin bizitzera nindoanez, Aurarekin ibiltzen jarraitu ahalko nuen. Bukaera zoriontsua gero eta gertuago zegoela zirudien eta aitarekin gertatutako guztia alde batera utziz dena ondo amaituko zela zirudien, berriz ere Auraren gainean igo nintzen arte. Gure konfiantza osoa hautsita zegoen eta ni lurrera botatzen saiatzen ari zen. Ezin nuen gutxiago espero, azken finean, bakarrik utzi nuen oraindik behar ninduenean.

Urte bat pasa da eta orduz geroztik egunero leporatzen jarraitzen diot

neure buruari, konfiantza eman zidan animalia bat aldatu nuela domina baten truke. Aura tarteka gelditzen da niri begira, goizero ateratzen naizelako bera korrika ikustera, baina oraindik ez du nigan konfiantzarik. Haren begietara begiratzen dudak bakoitzean nire aita ikusten dut, haren begirada eta elkarrekin bizi izan genuen guztia. Nire bizitza aldatu da, zaldian ibiltzeari utzi diot baina oraindik berriro Aurarekin ibiltzera bueltatuko naizen egunaren zain nago. Nire aiton-amonek diote gure artekoa aldatzen ez bada, saldu egin beharko dutela, gastu handia baita familiarentzat.

Polita izan zen iraun zuen bitartean, baina horrela gaude orain, bata bestearen buruan, denborarekin ahaztu egingo den oroitzapen bat gehiago bezala, izan ere, batzuetan elkar maitatzea ez da nahikoa.

Ipuinak

Jone Berrizbeitia Munitxa

Irabazlea 17 – 18 urte bitartekoen sailean
- Ibaizabal Ikastola -

Iraultza

—Noiz iritsiko gaitun? -galdetu dit Iraultzak.

—Gogaikarria haiz gero, esan dinat kilometro erdi falta dela oraindik -erantzun diot.

—Buf... lekutan zagon hire baserri hori, neska!

Izerditan blai, arnasestuka igo dugu Sagasta tontorrera, motxila astun bana bizkarrean. Bide luze eta nekosoa ibili ondoren, azkenean heldu gara Goxentziara, amama Baxiliren baserrira. Iraultza eta biok bertan igaroko ditugu udako oporrak. Amama Baxilik ganbara atondu digu eta geure kabuz konponduko gara uda osoan. Gure amamak ezin ditu ikusi kolpe zorririk jotzen ez duten alfer ganorabakoak (bere hitzak dira, ez nireak); beraz, hemen gauden bitartean geuri dagokigu behiak jeztea, abereak gobernatzea, korta garbitzea eta sasiak jotzea. Iraultzari primeran begitandu zaio hori, nola ez! Bere izenaren jabe dugu Iraultza. Bere ustetan, gazteria langile eta borrokalaria behar du gure herriak, burujabetza lortuko badu. Gainera, buru belarri sartuta dago mugimendu eta gai politikoetan, eta hainbat lelo ditu buruan iltzatuta, behin eta berriz errepikatzen dituenak. Hor ibiltzen

da proletargoaren antolakuntza gora eta behera, eta badaezpada, beti dauka prest bere esaldirik gustukoen: burgesiarekiko independentzia da behar duguna! Ez dakit oso ondo nori entzun dizkion halako esaldi arranditsuak, eta sinistuta nago esaten duenaren erdia ere ez duela ulertzen, baina tira, nork egin aurre Iraultzari! Nik neuk ez diot txintik esaten, baina gure amama Baxili, ez da isilik egotekoa, eta lepoa jokatu nuke laster hasiko dela Iraultza jorratzen.

Heldu da iluntzea, eta hirurok batu gara Goxentziako atarian. Iraultza, Sagastako aire mistikoak inspiratuta edo, hor hasi da gure amamarekin berriketan, bere gogoeta sakonak buruan sartu nahian laurogeita hamar urteko amama zaharrari.

—Amama, gazteok gar bat daukagu barruan. Gar hori su bihurtzeko, iraganera begiratu behar dugu, iraganeko langileek zeukaten indar eta grina berreskuratu behar dugu -bota du artaburu halakoak.

—Baina, zer dion hik? Lelotu haiz ala? Izena ez daukan gaizki jarrita, alajaina, guztiz iraulita hago eta! Neu natorren iraganetik, eta ondotxo zakinat sasoi hartan dena zela miseria, gosea eta oinazea. Gainera, zertarako itzuli nahi dun orduko denboretara? -galdetu dio amamak.

—Garai hartako espiritua suspertu behar dugu, egungo gizartea lozorroan dago eta! -eutsi dio bereari Iraultzak.

—Lokartuta ez zakinat, baina lelotuta bai behintzat! Heure buruari begiratzea baino ez daukan! Eta, iraganeko espiritua suspertu nahi badun, nola pentsatzen dun hori egitea? -galdetu dio Baxilik, irribarre maltzur batekin.

—Etorkizun bat eraikiko dugu non ez den egongo hierarkiarik. Pertsona guztiok egongo gara maila berean eta ez da egongo inolako desberdintasunik gure artean. Ez al da zoragarria?

—Heuk ere ez dun sinesten hori! -esan dio amamak, bekokia ilunduz.

—Baietz bada, Baxili! Lehenengo pausoa da guraso eta seme-alaben arteko autoritate harremana desagerraraztea. Horrela, ume-umetatik ikasiko dugu denok izan behar dugula geure buruaren jabe.

—Beltza bota dun, neska! Guraso eta seme-alaben artean derrigor egon behar dun hierarkiak, horrela izan dun beti, eta horrela izaten jarraitu behar dun. Umea aske hezte, umea helduen pare jartzea... guraso berri sasijakintsuen koplak baino ez ditun zozokeria horiek!

Halako batean, Iraultza ohartu da Baxili berotzen hasi dela, eta egin lezakeen gauza zentzuzko bakarra egin du: burua makurtu eta isildu. Bien bitartean, ni txokotxo batean nago jarrita, tutik esan gabe. Ondo baino hobeto ezagutzen dut amama, eta sobera dakit ez dela komeni axaxa ematea, berehala ernegatzen du eta.

Baxilik, ikusirik biok gaudela burumakur, solasaldia pixka bat leuntzea erabaki du, eta lehen baino ahots gozoagoz galdetu dio nire lagunari:

—Tira, neska, eta nondik atera ditun hik ideia horiek?

Iraultzak, orduan, lehen baino apalago, berriz ekin dio gaiari:

—Bada, gure artean badaude gazte ugari, denak ere asko irakurriak, kritikoak, eta irizpidedunak. Haiek zabaldu dizkidate begiak.

—Hik badion, hala izango dun. Eta nortzuk ditun, bada, askojakin horiek? - galdetu du amamak, mesfidati.

—Mugimenduaren buruak dira, gazte taldearen motorra. Lantzean behin elkartzen gara eurekin batzarrak egiteko, eta jakin beharrekoak irakasten dizkigute.

—Gazteak, askojakinak... ez zakinat, bada! Artetxera etorri diren alproja horien modukoak baditun, ederra kontua! Ezetz jakin zer esan zidan atzo bertan zozo pare horrek! Etxeko katua estresatuta omen zeukaten, bizi guztia daramalako pentsua jaten, eta hartza baino lodiago zagon. Orain dela gutxi, txakur handi bat ekarri ditene etxera, eta katuak, gizenaren gizenez, ezin txakurrari ihes egin! Eta ezetz jakin zer bururatu zaien artaburu halakoei: txakurra eta katua, biak elkarrekin terapiara bidaltzea! Batak bere oldarkortasuna kontrolatzen ikasi behar omen din, eta besteak nerbioak lasaitzen! Hamaika entzuteko eta hamabi ikusteko jaio gaitun!

Biharamuna heldu da, eta amama egunsentiarekin batera jaiki da, goizean

goiz landareek hobeto xurgatzen dutelako ura. Beraz, joan da askara, hartu du balde bete ur, eta txiri-txiri hasi da porruei ur egiten. Ortuan gora eta behera dabilen bitartean, zeharka begiratzen dio Iraultzari. Nire laguna ohetik jaiki berri da eta atarian dago hamaka batean luze-luze etzanda, gosariko ogi papurrak dituela ezpain ertzetan. Barra-barra dabil lanaren onurak goraipatzen ni oilotokia garbitzen ari naizen bitartean. Azal lodia behar da gero!

Halako batean, amamak, Iraultzaren zabarkeria jasan ezinik, alde batera utzi ditu porru, letxuga eta tomateak, eta hauxe jaurti dio gure hamakazale hitzontziari:

—Langileen borrokari eta lanaren duintasunari buruz berriketa askotxo darabin hik, baina hik heuk gauzak egiten neke gutxi hartzen dun, ezta?

Iraultzak, lotsabakoak halakoak, zirkinik ere ez du egin, eta honelaxe erantzun dio:

—Baxili, ezer egin gabe egoten ere jakin egin behar da. Egonean egotea matxinatzeko modu bat dela diote gaur egungo jakintsuek.

—Eta jakin liteke nortzuk ditunan jakintsu argiontzi horiek?

—Bada, filosofo handiak, mundu osoan ezagunak. Haien ustez, egonean egotea modu bat da aurre egiteko eguneroko errutinari, kapitalismoak bultzatutako errentagarritasunaren logikari. Hau da, modu bat eguneroko esklabotzatik irteteko.

—Ederra kontua, egonean egon nahi dunala? Has hadi lanean eta bidal hitzan pikutara hire sasimaisu horiek! Jokatuko niken pilosopo horiek (amonak p bihurtzen ditu f guztiak) ez dutela aitzur bat hartu euren bizi guztian!

—Baina amama, egia da! Lanak esklabo egiten gaitu, eta nik ez dut inoren esklabo izan nahi. Gure lan eta izerdiarekin aberatsago egiten ditugu aberatsak.

—Ez etorri gero niri argiontzikeria horiekin, hik baino askoz hobeto zekinat hori eta! Hik entzutez baino ez dakizkin kontu horiek; nik, oster,

bizitzez zekizkinat!

Uda aurrera doa, eta gauzek antzera jarraitzen dute Goxentzian. Iraultzak, lanerako gogorik ez daukanean, bere betiko diskurtsoari ekiten dio. Bien bitartean, ni giroa lasaitzen ahalegintzen naiz, baina alferrik. Baxilik beti hartzen dit aurrea, eta direnak eta ez direnak esaten dizkio Iraultzari.

Azkenean, oporraldi luzearen ostean, heldu da amamari eta baserriari agur esateko eguna. Irailak zazpi ditu eta Iraultza eta biok berriro hasi gara ikastolan.

Hura beti bezain txoriburu. Saltsa guztietan egon nahi du eta, nola ez, ekintza politiko berriren batean muturra sartzeko aukera badu, zalantzarik gabe sartuko du. Iraultzari bere alderdi borrokalaria irteten zaio, batez ere, greba deialdiak daudenean. Halakoetan, berak mobilizatzen du gela osoa, eta ez da atertzen deialdiko aldarrikapenak ikastolako bazter guztietan zabaldu arte.

Antzeko zerbait gertatu da gaur ere. Greba deialdia izan dugu ikastolan. Honelaxe zioen leloak: “Hilaren 24an egizu apatx, egin bat langileekin, zatoz manifestaziora”. Aldarrikapen izugarri erakargarria gazte ekintzaile eta amorratu batentzat, inondik ere. Birritan pentsatu gabe, Iraultza grebaren inguruko gogoetak partekatzen hasi da ikasgela guztiaren aurrean. Susmoa daukat inortxok ere ez duela ezer ulertu, ezta berak ere, baina “amnistia”, “ikasleen eskubideak”, “lan baldintzak” eta horrelako hitz potoloak jaurti dizkigunez, ikaskide guztiek egin dute bat deialdiarekin.

Arratsaldean, idatzi hau heldu zaigu etxera ikastolatik:

“Egun on:

Gaur bertan, ikastolak greba deialdi bat jaso du ostiral honetarako, hilaren 24rako. Deialdia zinez ulergaitza izan da, eta inork ez du jakin zein izan den grebaren helburua, ezta zer aldarrikatzen den ere. “Amnistia”, “ikasleen eskubideak” eta “lan baldintzak” bezalako hitzak entzunda, ikasle gehienei nahikoa azalpen iruditu zaie deialdiarekin bat egiteko. Ez dute astirik hartu jakiteko nork egin duen deialdia. Larriagoa dena, ez dute galdetu ere egin zertarako eta zergatik egin den. Jakin ezazue deitzailea

“Revuelta” sindikatua dela, VOXi estuki lotutako taldea. Sindikatuak ikasleak erakarri nahi izan ditu manifestaziora, eta horretarako, langileen aldeko mobilizazio itxura eman diote deialdiari. Goitik behera itxuraldatu dituzte mezua eta aldarrikapenak, greba guztiz ilegal bat legal bihurtzeko. Penagarria da ikustea nola greba eskubidearen izenean ikasleen gehiengoak aukera eman dion ultraeskuinari euskal hezkuntzan muturra sartzeko”.

Zorionekoa Iraultza eta bere borrokarako gogoa! Polito nahasi ditu bazterrak oraingoan! Goiz edo berandu, gertatu behar zitzaion horrelakoren bat. Gure amama Baxiliri kontatzen diodanean, hark egingo ditu barreak! Langileen eskubideen aldeko greba behar zuena, faxisten aldeko protesta bihurtua, halako markarik! Imajinatzen dut gure Baxili, Goxentziako atarian eserita, barre-algaraka: “argi zagonan ume: hamakazale, nagi-ustel eta hitzontzi hark inguruak iraultzeko bai, baina iraultzarako ez din balio!”.

Ipuinak

Maitane Arizti Ugarteburu

Irabazlea 18 urtetik gorakoen sailean

Emma zen sekulakoa, Emma zen itzela

Maite eleberrigileak bizimodu lasai eta bakartia zuen, osorik dedikatua idazketarekiko sentitzen zuen grinari, eta idatziak zituen dozena erdi eleberri erromantiko zeharo arrakastatsu iraganean (itzal handiko argitaletxe baten eskutik azken biak). Azken eleberria idazten hasi zen egunean bertan, alabaina, bizitza irauli egin zitzaion, astindu zitzaion aldartea errotik, hankaz gora geratu egunak. Izan ere, protagonista bikaina sortu berri zuela ohartu zen, egun hartan eman baitzion bizia Emma kuttunari: emakume sendoa, azkarra oso, umoretsua, inoizko ederrena, nahiz eta bazen pixka bat buruarina, hori bai, egia osoa esateko. Eta Maite azaldu ezin zuen modu batean sentitu zen hark erakarrita.

Eleberrian protagonistaren ahotik esanarazten zituen hitzek barre-algara memeloak eragiten zizkioten, edo hasperen sakonak ateratzen, zeharo neurritz gaindikoak, batez ere kontuan hartuta konprometitua zela, lehen minututik bertatik, sorpresa faktorea, horren beharrezkoa halako erreakzioak posible izango badira. Laster ohartu zen Maite itxuragabe maitemindu zela berak sortutako fikziozko pertsonaia harekin. Luzaroan aritzen zen Emma ederrarekin ozen berriketan, idazten zuen bitartean, elkarrizketaren alderdi

biak ederki taxutzen, batera eta bestera, hitzekin dantzan. Tarteka sorkuntza blokeoak izaten zituen eta aurrera egin ezinda geratzen zen idazlea, protagonistarekin bizitako azken une gozoa amaigabe luzatzen, atsegin hartzen, hala nola zalgurdian bizitako pasarte zirraragarriarekin gertatu zitzaion moduan (literaturaren mugarria erabatekoa, bestalde, gauzak diren moduan esateko). Beste batzuetan, idazketa-martxa frenetikoa zuen idazleak, eta modu beharbada anakronikoan, itzelezko abenturak bizitzera eramaten zuen Emma zenbaitetan (zeina dagoeneko ez baitzegoen soilik interesatuta istorio bateko pertsonaia izatearekin eta gogor ari baitzen saiatzen kontakizunaz haratagoko bizitza bat sortzen bere buruarentzako).

Maite guztiz kemendu zen, are harrotu, lizentzia artistikoetan jori bere idazketa; esperimentazio formalezko mirariak egin zituen, prozedura estilistiko ezohiko bezain eraginkorrak baliatu. Ahal zuen guztietan, Emmari esaldi kategorikoak ahoratzen zizkion, eman zitzaion ahots solemnez (adibidez, 46. orrialdean, bigarren paragrafoaren erdialdean, ahopean eta sentimendu handiz esanarazi zionean: fikziozkoa denak ez du zertan egia ez izan), Maiteren bozkario eta gozamenerako. Zorion-irrintzi txiki bat entzun zitzaion idazleari halako esakune biribilari bide eman zion unean. Emmaren ahotan asmatutako burutazio guztiak iruditzen zitzaizkion bikainak Maiteri, beste mundu batekoak.

Eleberrian aurrera egin ahala, eleberrigilea are gehiago itsutu zen bere protagonista maitiarekin, beste ezertan pentsatzeko astirik ez izateraino. Jatea ere ahazten zitzaion, hitzorduak zer esanik ez, eta zeharo zabartua zuen higie pertsonala. Orduak ematen zituen Emma buruan zuela, imajinatuz maitalea bere bizitza txikitik atera ahalko zuela eta elkarrekin bizi ahal izango zirela, nahierara molda zezakeen beste garai hartan, neurrirako beste mundu hartan. Irudizko elkarriketak izaten zituen pertsonaiaarekin, eta barrez lehertzen ziren biak, bata bere lan-mahaian, bestea ordenagailuko pantailan (kurtsorearen parean agertzen ziren karkarkar ozenak bitarte, soberako harridura-ikurrekin). Edo eztabaida sutsuetan lardaskatzen ziren beste batzuetan (harridura-ikurrak barra-barra halakoetan ere), Maitek zenbat egunez idazteari uzteraino, argi gera zedin nork agintzen zuen eta horrek irakatsiko ziolakoan Emmari.

Baina, espero izatekoa zenez, maiz atsekabetzen zen Maite eleberrigilea,

amodio istorioaren ezinezkotasunak larrituta. Bereziki etsia sentitu zen egun batez, lagun idazle batengana jo zuen (itzal handiko Maitasun Infinitua argitaletxean argitaratua zuena: *Zure begietan zoriona* eleberri arrakastatsua) eta laguntza eskatu zion: premiazkoa zen bere kontakizuna berriatze zezan, protagonista ederrak bere bizitzatik atera behar zuen derrigor. Emma akabatu egin behar zuen, behingoz eta betikoz. Ez zegoen beste biderik. Lagunari jarraibide zehatzak eman zizkion, eskuz idatziak: *artsenikoa hartu behar du, ezinezko amodio istorio batek eragindako etsipena izanik kausa. Ulertarazi behar da, halaber, pertsonaia konplexua dela, nahigabetua, asmatu diodan bizitza txiki geratu zaiola, eta ez duela bestelako bizitza bat taxutzeko inolako aukerarik. Merezi du Emmak heriotza bizkorra, heriotza dotorea.*

Tamalez, bigarren idazle hura Emmarekin errukitu zen, izan ere, hain zen itzela emakumea, hain zen bidegabea bere patua. Preskribatu zion artsenikoa, bai, baina soilik pixka bat, sortzeko moduan tripako mina monumentala eta agonia dezentekoa. Emmak lau egun eman zituen hiltzorian, askatu zitzaizkion azal puskak, egin zuen oka hiru dozena aldiz, izan zituen exantemak eta sintoma neurologikoak (guztia xehetasun handiz deskribatua, idazle prestuaren izaera saiatu bezain morbosoa bitarte). Maite eleberrigileak ezin izan zuen hilketa estaliaren orri bakar bat ere irakurri, penaren penaz, eta, maitearengandik urrunduta eman zituen egunetan, ulertu zuen, ulertzekoa zenez, bere maitalea ilusio bat baino ez zela. Eta maitemindua zela ideia batekin (jakina denez, ezerk ez dio itzalik egiten ideia on bati, batez ere maitasun kontuez ari garela). Barre egin zion bere buruari, eta eleberriari berrekin zion.

In extremis lortu zuen idazleak Emma salbatzea, heroikotasun handiz tekleatzen zuelarik, *deux ex machina* erako amaiera batere gogobetegarri batekin, halako askaerekin gertatu ohi denez. Bestalde, mutazio batekin jaioa zen protagonista, ororentzako ezezaguna, eta harrigarriki ondo toleratzen zuen bere organismoak artsenikoa; ondoezak pairaturik ere, azken batean pozoia metabolizatzea lortu zuen Emmak. Garaiko literatura medikoan deskribatu gabeko fenomenoak izaki, munduko txoko guztietako toxikologia adituak erakarri zituen gertakizunak (besteak beste, ondoren rol garrantzitsua izango zuen Rodolphe doktore liraina). Bada,

protagonistak aldi batez albo-ondorioak pairatu zituen arren, batez ere orekari eragin ziotenak, laster osatu zen guztiz eta aspaldi desagertutako alabaz arduratzeko moduan egon zen, bide emanez eleberriaren II. zatia: erredentzioa.

Eleberriak argia ikusi zuenean, espero izatekoa zenez, irakurle guztiak maitemindu ziren Emmarekin, bere argiekin eta bere itzalekin. Bihotzak kikildu zituen nonahi artsenikoaren pasarte gordinak. Arindurazko hasperenak entzungarri izan ziren bizilagunen etxeetatik, protagonista alabarekin berriz elkartu zenean. Bigarren zatian xehetasun handiz deskribatutako sexu eszena sutsuek eskandalua eragin zuten (jaiotza-tasak arinki fluktuarazteraino).

Eta eleberri harekin lortu zituen, lortu ere, ospea eta nazioarteko kontsakrazioa Maite eleberrigileak. Baina, itxura guztien kontra, irabazitako mozkin mamitsuek eta horiek ekarritako bizitza erosoak ez zioten lagundu desamodioa gainditzeko idazleari, maitasun istorio frustratua ezin ahortzi; izan zitekeena, eta ez zena izan. Ez zen egun bat pasatzen Maitek ez zuenik eleberria oso-osorik irakurtzen, hasi eta buka. Ez ziren adoregabetu barre-algara inozoak eta hasperen luzeak, negar-zotinak eta bekoki-zimurtzeak, nostalgiaz tindatuak orain. Izan ere, fikziozko izandakoak, alajaina, ez zuen zertan egia ez izan.

Maitek, ostiral batez (ostiralak ahalmen handiko egunak izaki), erabaki irmo bat hartu zuen. Eskuratu zuen artsenikoa iturri zalantzarri batetik eta beharrezko dosian. Pairatu zituen direnak eta ez direnak, senidetu zen Emmak bizitakoarekin, tripako minak, goragaleak, azaleko erupzioak, sukar-ametsak eta dardarizoak, artean pijaman.

Baina, espero izatekoa zenez, Maite ez zen ezohiko mutazio baten jabe. Pozoi dosia, jakina, ez zen magikoki arindu lagun baten errukiaren ondorioz. Maitek barru-barruan bizi izan zituen gorputza bihurtzera eramane zuten koliko bortitzak. Izan ere, Maitek ez zuen izan amaiera (literarioki pata baina) zoriontsurik. Maitek berak idatzi zuen bere patua (patetiko) eta ez zuen izan, tamalez, askaera berridatziko zion inor. Nahiz eta Maite ere bazen egiazki sekulakoa, bazen egiazki itzela.

Olerkiak

Irati Areitio Cearreta

Irabazlea 11 – 12 urte bitartekoen sailean
- Zabalarra ikastetxea -

Bizitzak mila kolore

Bizitzak mila kolore
ematen digu adore.
Bizitzak baditu hainbat errore
baina ez naiz aktore, ez editore.

Bizitzak mila egun,
eta hainbat jaiegun.
Bizitzan badaude milioika ezezagun,
horietako batzuk dira nire lagun.

Bizitzak mila hildako,
eraman ditu beraien onerako.
Guk izango ditugu
bihotzean betirako.

Bizitzak mila maitagarri,
ikustean jartzen gara barregarri.
Batzuetan lagunak dira lagungarri,
beste batzuetan dibertigarri.

Olerkiak

Naiare Axkoeta Beitia

Irabazlea 13 – 14 urte bitartekoen sailean
- Kurutziaga ikastola -

Klima aldaketa

Gure lur planeta zaintzea
ez da zaila egiten,
jabetzen baldin bagara
ari denaz gertatzen.

Plastikoa handitzen ari da,
lur berriak bereganatzen.
Hondartzek area beharrean plastikoa dute,
animalia asko ari dira hiltzen.

Klima aldatzen ari da,
tenperaturak handitzen.
50°-ra heldu ginen,
errekorrak gainditzen.

Antartida urtzen ari da,
animaliak etxe gabe uzten.
Uraren maila gora doa,
itsas ondoko herriak desagertzen.

Atmosferako oxigenoa txikitzen ari da,
gure lur maitea kutsatzen.
Zer dela eta suntsitu beharrean
ez ditugu zuhaitz gehiago landatzen?

Ez da amets bat,
hau ari da gertatzen.
Lur hobe bat eraikitzeko,
zergatik ez dugu birziklatzen?

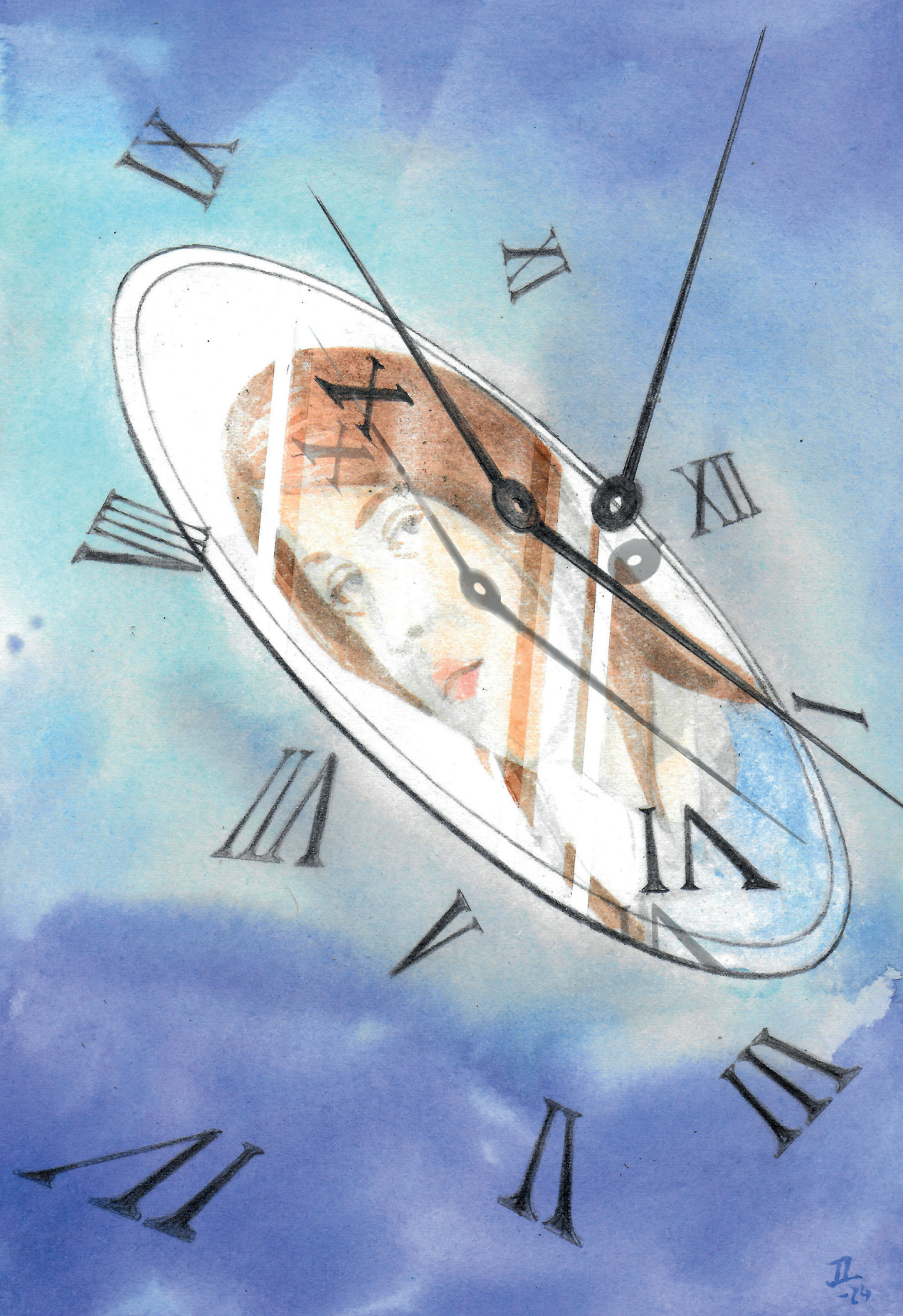
Olerkiak

Lore Sanchez Onaindia

Irabazlea 15 – 16 urte bitartekoen sailean
- Kurutziaga ikastola -

Ispiluaren aurreko isla, nor da?

Eskale baten begirada galdua.
Ume baten irribarre bihurria.
Gauza horiek zentzua galdu zuten
erlojuaren orratzen menpe nintzela
konturatu nintzenean.

Nire basamortuko hareak bortizki laztantzen nau.
Nire zutabeak jausten sentitzen ditut.
Nola haizeak, segundo batean, euren egitura gogorra
suntsitzen duen sentitzen dut, ezer izango ez balira bezala.

Galduta nabil aspaldian, bide zuzenaren bila nabilen bitartean.
Arnasa birikietan giltzapetuta sentitzen dut, kate estuez inguratua.
Bihotza eztanda egiteko prest sentitzen dut barruan: ilun, gatibu, itsu.

Ate denak itxita ikusten ditut.
Nire bizkarrak indarra galdu du,
nekatuta eta dardaraka dago, eskuen antzera.
Izerdia bizkarretik behera dariola nabari dut.
Noiz amaituko da? Nire etsaia denbora da.

Berak erabakitzen du nire sufrimendua noiz amaituko den.
Berak erabakitzen du nire erotasuna noiz amaituko den.
Denborak zoroa naizela sinestarazten dit.
Nire etsaia denbora da. Edo... agian ez?

Agian, nire etsaia ni neu naiz.
Agian, nire etsaia nire barruan egon da denbora guztian zehar.
Agian, nire etsaiaren erruz egiten diot min neure buruari.
Agian nire errua da.

Agian nire etsaia ni neu naiz.
Ez, ez da egia. Ez dago etsairik.
Ni eta denbora, besterik ez.
Aspaldian galdua nabil eta ez da inoren errua.
Ispiluaren aurreko isla, nor da?
Jada ez dut ezagutzen, inork ez du ezagutzen.
Ispiluaren aurreko isla, nor da?
Inoiz baino lausoago dago.
Ikusezina da, aspaldian inork ez du ikusten.

Ispiluaren aurreko isla, nor da?
Galduta dabil.
Ispiluaren aurreko isla...
Nor da?

Olerkiak

Ane Falagán Muñoz

Irabazlea 17 – 18 urte bitartekoen sailean
- Fray Juan de Zumarraga Institutua -

Zeurea ez dena

Odolez estalita duzu eskua,
zurea ez den odolarekin,
zurea ez den baimenarekin.
Norena da errua?

Zeurea ez dena hartu eta hautsi,
askea zen hori zapaldu, iraindu, arbuiatu.
Zeurea ez dena lapurtu, desagerrarazi
eta sutan erretzera kondenatu duzu.

Zeurea den gorputz arrotz honetan
zeure aztarnak denboran jelatu.
Neure min izekia, barrunbetan,
bakardadean emaro odolgabetu duzu.

Neure gorputz zaurituak dar-dar,
neure bihotzak lauhazka oihu ta deiadar,
begi izutuek burko lakarrean aieneka,
gaueko otso basatiek urrunetik marmar.

Su-garrei so, ustekabeko unearen eskizian
aldare gainean, zinpeko gisa,
biktima arretaz hautatuz,
hor zabiltza, nire urrina jarraituz.

“Gorputz hutsak azantza handiena”
anitz ogen pairatu ditugu,
milaka hitz isildu ditugu,
ez da nirea, zeurea baizik ogena.

Ebasle hautatzailea, urratzaile librea,
nirea dena eraman eta bilakatu zeurea.
Zuhaitz hostogabea, nire auhenen eragile,
gaur zeu bihurtu zara garaile.
Zure izena orbanek grabatu,
kristal gardenak estali eta urratu,
gerra urruneko lore zimelek oihiu,
eta ni jada ezin naiz askatu.

Zutik egongo naiz hemen,
zure krimenen zerrendaren itzalpean
eta nola gertatu zen berriz idaztean
eztarria urratuz izango naiz kemen.

Odolez estalita dituzu eskuak,
zeurea ez zen odolarekin,
zeurea ez zen baimenarekin.
Zeurea bakarrik da errua.

Olerkiak

Jon Joseba Aizpurua Antia

Irabazlea 18 urtetik gorakoen sailean

Bizirauleen ubera gorria

Otoi, ez ahoskatu hitz hori,
ezegokia baitirudi estetikoki,
entzumen sentikorreko norbaiti
ezinegonak ez biezaio inarrosi!

Beste etxebizitza bat da jausi:
kea eta hondakinen erdian,
gizaki-gorpuzkiak agerian
eta bizirauleen garrasiak nagusi!

Abia bizian datozen jaurtigai eraileek
ez dute egiten bereizketarik,
jaurtitzailleek ez baitute errukirik,
haltzak bezala, ez dutenez bihotzik!

Arren, ez erran berba hori,
lakarra baita hizkera finean,
ezerosotasun arin bat entzumenean
baitiezaioke norbaiti eragin!

Oraingoan eritetxe bat dute eraitsi:
inkubagailuetako haur jaioberriei
bizi-euskarria errotik diete ebatsi,
oxigeno-hornidura baitiete ebaki!

Adi ibili zaitez zu ere, kazetari:
frankotiratzailen jomuga baita lekuko oro!
Horregatik, inolako damurik gabe,
begiztatu orduko egingo dizute tiro!

Mesedez, ez esan “genozidioa”,
ez denez ele batere diplomatikoa,
belarri sentiberak dituen norbaiti
ez biezaio ondoeza ernearazi!

Baztertu era berean “sarraskia”
edota “ezabatze sistematikoa”,
ez baitute ematen itxura onik
ezkutatu nahi denean basakeria!

Erabili, aldiz, “babes-eskubidea”:
bost duroko hitz borobila egiaz,
maila handikoa nahiz erabat dotorea...
Txit aproposa eufemismo gisa!

Kontinente beltzaren hegoaldean
kokatu da lurrikararen epizentroa:
bertatik abiatutako uhinak iritsi baitira
Nazio (Nekez) Batuen Mahaira!

Erne: Hans Christian Andersen
elezahar-idazle ospetsuaren
Erregea Biluzik ipuinean legez
— non haur xaloak luxuz jantzita ordeztu
erregea biluzik ikusi zuen zinez —,
lozorroan ziren mahaikide zaharrenak
behingoan hasi dira, lotsaren lotsez,
begietako amaraunak kentzen,
haur errugabeen sakailaren salaketa
batzarkide gazteenak plazaratu ondoren!

Patuaren ironia krudela hemen datza:
atzo Mauthausen eta Auschwitz
haragitan pairatu zutenak anitz,
egun Gaza suntsitu guran dabiltza!

Entzumen sentibera izanagatik
ekintza odoltsuen egile zein txalo-jotzaileak
ahaztu bitez musu-truk ateratzeaz bekatuetatik
oso hurbil dagoen etorkizunean!

Begiratu dezatela gora bestela,
eta behatu Damoklesen ezpata:
doilorki oinazetuak eta umiliatuak
nahiz ihes egitera behartuak
izan diren bizirauleen memoria
— hots, sutan grabaturiko oroitzapen odoltsuek,
lekukotasun gordinex egiaztatuek,
osatzen duten bizirauleen ubera gorria —.
Oroimena izango baita Justiziaren giltzarria
gerra-krimenen sortzaile zitalek
ez dezaten epaituak eta zigortuak
izatetik ihes egin, hala bedi!

Bertsoak

Nikole Alvarez Alonso

Irabazlea 11 – 12 urte bitartekoen sailean
- Jesuitak ikastetxea -

benetako
berdintasuna

Benetako berdintasuna

Martxoak 8 bada
egun berezia,
emakumeen eguna
benetan bizia.

Harrikoa egiten
bidaltzen zituzten,
eta orain batera
badaude sinesten.

Kalera irtetzea
bada gure plana,
oihuka egin ondoren
utzi dut aztarna.
Borrokatzen duguna
garrantzitsua da,
etorkizunerako
begiratzen bada.

Berdintasuna bada
gai oso gogorra,
babes dezagun beraz
benetan altxorra.
Emakumeak gara
borrokazaleak,
eta izan gaitezen
benetan askeak.

Bertsoak

Aizpea Perez de Arenaza Garces

Irabazlea 13 - 14 urte bitartekoen sailean
- Kurutziaga Ikastola -

Nire ametsetako bidaia

Gure asmoa beti izan da
Europa ezagutzea.
Aspalditikan gogoko dugu
bazterrak arakatzea.
Txikitatikan amets egin dut
bidaiari izatea.
Bikingoekin lurmuturrera
asmoa dugu joatea.

Aurtengo udan bete nahi nuke
izan dudana guraria.
Ez da izango gauza erraza
elkartzea familia.
Naturarekin harremanetan
inguru txit basatia.
Kilometroak pasa ondoren
hara non den Norvegia.

Urte osoan prestatzen gabiltz
zehaztuz gure plangintza.
Guztia ondo irten dadila
hori da gure baldintza.
Nahiz ta batzutan bizitza izan
erabateko bortitza.
Ahal denean disfrutatzea
hori da gure ardatza.

Egutegira begira gaude
zenbat falta den galdezka.
Bidaiaak ditu(e)n zailtasunekin
batzuetan dugu sestra.
Hala ta guztiz sinestu nahi dut
izan arren hainbat kezka,
Iparraldeko lurmuturrean
izango dugula festa!

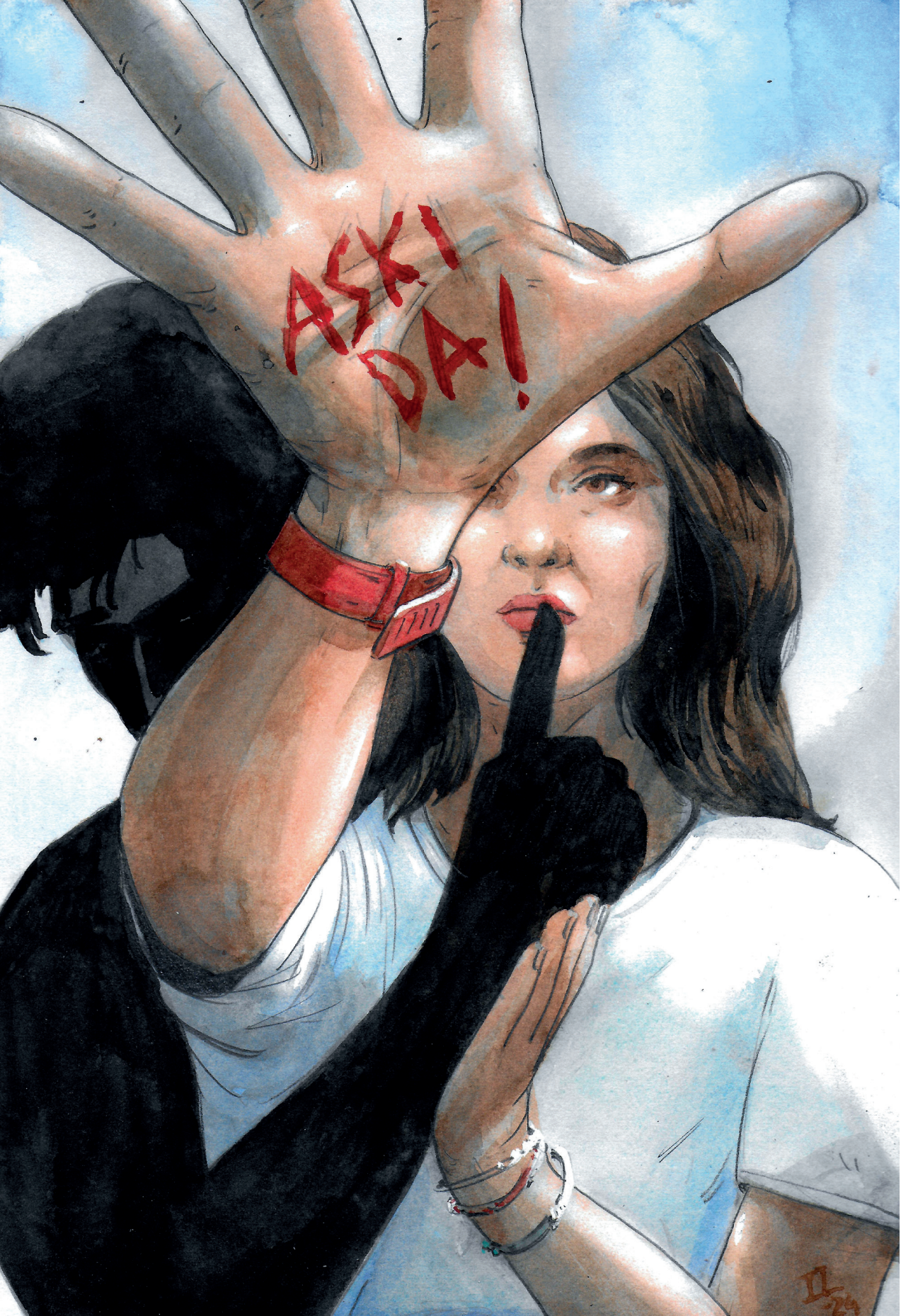
Bertsoak

Izaro Ardanza Herrero

Akzesita 13 – 14 urte bitartekoen sailean
- San Antonio ikastetxea -

Itxaropena

Hau gertatzen da benetan
mundu osoan tamalez,
hango eta hemengo herrietan
berdina da zoritxarrez.

Denok nahi dugu bakea
baita ere berdintasuna.
Ez da erreza hori lortzea
guretzat da etorkizuna.

Hasieran da txantxetan
baina bukatzen da kolpez,
neskengana gehienetan
jotzera doaz, indarrez.

Nolako bihotzgabea!
Horixe ez da maitasuna!
Bizitzeko eskubidea
behar dugu, askatasuna.

Badago gure eskuetan
ez bukatzea negarrez,
handitan eta gaztetan
zergatik ez bizi bakez!

Pertsona alaia izatea
eta guztien laguna.
Gure ametsak bizitzea,
hori da nahi duguna!

Baina leku batzuetan
hauxe ezinezkoa denez,
pentsatu zure ekintzetan
eta lagundu bihotzez!

Mundu hobea bihurtzea
da gure erantzukizuna,
lortzen badugu aldatzea
hau da zoriontasuna.

Bertsoak

Kelmene Abaitua Isazelaia, Jasone Martin
Carballo eta Garazi Uriarte Alonso

Irabazleak 17 – 18 urte bitartekoen sailean

- Kurutziaga Ikastola eta Fray Juan de Zumarraga Institutua -

17 Urte

Denok sentitzen gara
jakintsu antzeko,
bere erabakiak
zalantzan jartzeko.
Bigarren batxilerra
jada amaitzeko,
nahiz ta berez ez duen
deus ere galtzeko,
ez da kapaz zer egin
erabakitzeko.

Lagun taldearekin
ez dabil oso fin,
enkajatzeko ein dau
hainbeste ahalegin...
Baina zergatik denak
egiten dio min?
Hamazazpi urte ta
dena dago berdin...
Ezin du benetako
kuadrilla bat egin.

Ez du gustuko gauak
duen eredua,
parranda ez da beretzat
leku segurua.
Baina “ez” esatea
ai ze apurua...
Beraz heltzen denean
hortako ordua,
makillajez oskoltzen
du bere burua.

Ez du bere gorputza
maitatzen biluzi,
Mikeli ez dio nahi
masturbatzen utzi.
Baina besteek normal
dezaten ikusi,
halako egoerei
behar die eutsi...
Itxurakeria asko
baina plazer gutxi.

Sentitzen du mundua
atzetik jarraika,
presio estetikoa
ta beste hamaika.
Oso polita zara
esanez du aita,
baina ezin du bera
nor den hori maita...
Besteen begiradan
eraikitzen baita.

Baina etapa bat da
iheskorra dena,
txikitu egiten da
lehen handia zena.
Murriztuz doa lotsa
murrizten da pena,
ta denborak daroa
berak dakarrena...
Bidea egitea
hori da onena.

Bertsoak

Iñigo Legorburu Arregi

Irabazlea 18 urtetik gorakoen sailean

Lagunekin bai, lagunekin. . . ai!

“Nire kuadrillan guztiok
berdin-berdinak gara”-k
esaldiaren trabak
barneratzen pasa ditut
gaztaroko boladak,
izerditan sorbaldak.
Dena partekatzen dugu:
zis genero, gonadak...
Elkarri jarritz galgak:
Ahotsei erreparatzen
al die begiradak?

Lagunak aukeratzeko
lanak hasi berritan,
nahiz hitz egin sarritan,
ezdeusaren konplexuak
senti litezke tripan,
rolik gabeko kinkan.
Kanpaina bat hasi ohi da
aitortzaren irrikan,
enpatia... tokitan!
Ahotsa ez baita boza
kuadrillen politikan.

“Kuadrilla da zure habi”
diosta memoriak,
baina hain hitz lodiak,
zalantzan jartzera ere
eraman nau zoriak,
penak ta euforiak.
Auto-zentsuraren zulo
ta debate goriak,
nahastuz kategoriak,
nekez bereizten ditugu
habiak ta hobiak.

Gure eztabaidak dira
futbol zelaien kalko,
bolumena aintzako,
hooliganismora erraz
egiten dugu salto,
gizon-festa delako!
Ahoko dezibeliotan
hainbat birao, apo
gozatzeraino asko,
ahots kordak tenkatzeak
soka dakarrelako...

Hizpide izaten dugu
jardun politikoa,
hizkuntza epikoa,
preso zein errefuxiatu
bilakatuz mitoa
kontsentsuz, betikoa...
Baina transa, beltza, puta
nork du ba begikoa?
Ai, ahots kritikoa!
Gurean isiltasuna
zein polifonikoa!

Barran zirkuluka jarritz
telebistan Athletic,
tarteka ahopetik,
“hura han bakarrik zegok...”
“ixildu hai, bazekit!”
lagun minak atzetik.
Apartheid hau salatzea
hemen zilegi bekit:
saltzen diguten ketik,
zirkuluak zenbat dauka
borobiltasunetik?

Adinean gora joanda
osasunaren aipuz
“nik reuma, hark bi iktus”,
“zu zer moduz?” galdetzea
bete dugu arriskuz,
sarri min infinituz.
Gaur elkar entzuten dugu
ta ez soilik errituz,
ginen haurrak berpiztuz,
elkarrizketa zer dugun
berriro definituz.

“Kuadrilla marka da euskal
gizarte sakonean”,
norbaitek dionean,
alarma bat piztu ohi zait
ni naizen gizontan,
erdi zorizontan.
Ez gaitezen bilakatu
gauza txarren klontan
aldatuz, egontan
marka denak marka utzi
dezan soilik ontan.

Bertsoak

Iruri Altzerreka Martinez

Akzesita 18 urtetik gorakoen sailean

Mait(Asuna)z

Bide bazterretako
sasitza, asuna
nork du eraldatzeko
grina, gaitasuna?

Norantza biko hitza
denez oihartzuna,
guztiontzat berdina
ez da erantzuna...

Norantza biko hitza
denez oihartzuna,
kontaidazu zuretzat
zer den maitasuna.

Ez nuke nahi topiko
zaharretan erori,
bizkar eman ez ustez
dakidan orori...

Maitasuna ez al da,
pentsatuta ongi,
udaberrian kantuz
dabiltzan bi txori?

Maitasuna ez al da
pentsatuta ongi,
beldur gabe zaugarri
zaren toki hori.

Hartu-emanak diren
sokan, lokarrian
babesten gara modu
komenigarrian...
Loturak ekarri ohi
duen ausardian,
harreman osasuntsu
baten aldarrian...
Loturak ekarri ohi
duen ausardian
komunikazioa
dago oinarrian.

Errutina da urtzen
gaituen sutea,
nahiko zaila da berez
bizi irautea...
Norma denean presa,
estresa, buklea
zein da zure etxea,
zure arkupea?
Norma denean presa
estresa, buklea
ez al da iraultzailea
elkar entzutea?

Negu hotzean etxe
duzun berokian,
gozo hartzen zaituen
herri geltokian...
Sinisten dut fikzio
ez den utopian,
eraikia mimotik
zentzu egokian...
Sinisten dut fikzio
ez den utopian
epaitua sentitzen
ez zaren tokian.

Bizitzak badu mami
eta asunetik,
dena aldatuz ohartzen
zaren egunetik...
Asmatu nahiko nuke
niretik, xumetik
nola lor daitekeen
hau begirunetik...
Asmatu nahiko nuke
niretik, xumetik
harremana eraikitzen
berdintasunetik.

Konexioa ez da
kasualitatea,
nahiz oinarrizkoa den
konplizitatea...
Itxiz gero ulermen
hutsari atea,
loturak berezko du
prekarietatea...
Itxiz gero ulermen
hutsari atea
protokolo bihurtzen
da intimitatea.

Alboan dituzunak
abenduz abendu,
norbere kaosean
direnak sostengu...
Berdin da zein harreman
zein atxikimendu,
barne hazkurarentzat
badira ukendu...
Berdin da zein harreman
zein atxikimendu
maitasunak bizitza
grisa edertzen du.

Bertsoak

Urko Egaña Calderón

Akzesita 18 urtetik gorakoen sailean

Sehaskatik ohera

Euskararen norantzan
deus ez da sorpresan,
ez baita gauz errezik
ez hemen ta ez han!
Hots, arnasa euskaraz
arnastu genezan,
Seaskaren jarduna
zer den nahi dut esan.
Zer den ez dakienak
zer den jakin dezan!

Ipar Euskal Herriko
hitzen arrabola,
Seaskatik jalgi zen
sua zeriola.
Arrangoitzen sortu zen
lehen ikastola,
ta orain berrogei bat
dira hala-nola!
Herria du bihotz ta
euskara odola.

Olhain, Kimua, Munho
Beskoitze, Zaldubi...
Hizkuntza ta hezkuntza
bitarteko zubi!
Zenbat laguntza eske
ta zenbat uhuri...
Hots, nahiz bidean malko
pila bat isuri,
penak merezi izan
duela dirudi.

Nahiz euskara joan zen
gugandik urrunduz,
berriz hurbildu zaigu
irno ahaldunduz.
Etxe ta karriketan
euskara lagunduz.
Urratsez-urrats, herriz-
herri euskaldunduz,
gure artean gure
ametsak itunduz.

Helburuak finkatzen
 dira gehienez
ametsak betetzeko
 itxaropenez.

Badaukat zalantza bat
 nere barrenean:
gure “Seaska” ohe
bihurtzen denez,
lo euskaraz egingo
al dugun denez.

Euskara ikastea
nahi dugu nola-nahi,
 euskaraz ikastea
a(ha)! bada ere bai.
Bereba ta baxoa
euskaraz egin nahi,
hutsaren borrokak gaur
 bere hortan darrai,
 justiziak justiziz
noiz jokatuko zai(n).

Euskarara mugatzen
badugu jarduna,
a ze irrifarrea
irtengo zaiguna.
Egun batez helduko
delako eguna,
hurbiltzea gaur urrun
ikusten duguna,
lurralde bateratu
eta euskalduna.

Hizkuntza gutxituen
hizkuntza-gatazkak.
Min hartzen den tokian
egindako hazkak!
Zentzua izan dezan
duen arrakastak,
udaberriro lora
daitezen adaxkak,
ura botatzen segi
beharko du Seaskak.